

TALOUSARVIO 2025

TALOUSSUUNNITELMA 2026–2027
INVESTOINTISUUNNITELMA 2026–2027

Sisällysluettelo

1. Johdanto	3
2. Yleisperustelut	4
2.1.1 Kuntatalouden näkymät	4
2.2 TE-uudistuksen vaikutukset	4
2.3 Laihian kunnan talous	5
2.3.1 Yleistä talousarviosta 2025	5
2.3.2 Laihian kunnan toimielimet	6
3. Talousarvion sitovuus	7
3.1 KÄYTTÖTALOUSOSA	7
3.2 INVESTOINTIOSA	7
3.3 TULOSLASKELMAOSA	7
3.4 RAHOITUSOSA	7
4. Käyttösuunnitelmat ja talousarvion tarkemmat täytäntöönpano-ohjeet	8
5. Talousarvion laskentaperusteet	8
5.1.1 Lainat / kunta	10
6. Konserniyhtiöt	11
6.1 Laihian kunnan konserni	11
6.2 Tavoitteet vuodelle 2025	11
6.2.1 Kiinteistö Oy Laihian Vuokratalot	11
6.2.2 Laihian Nuuka Lämpö Oy	11
6.2.3 Laihian Tilapalvelu Oy	11
6.2.4 Ki Oy Laihian Virastokeskus	12
6.2.5 Poronkankaan Vesi Oy	12
7. LAIHIAN KUNNAN STRATEGIA	13
8. KÄYTTÖTALOUS JA INVESTOINNIT	15
8.1.1 1100 Kunnanvaltuusto	15
8.1.2 1200 Tarkastuslautakunta	17
8.1.3 1300 Luottamushenkilöjohto	18
8.1.4 1500 Hallintopalvelut	20
8.1.5 1700 Kunnan tilat ja osakehuoneistot	21
8.1.6 1600 Työllisyyspalvelut	22
8.1.7 1800 Vaalilautakunta	23
8.2 Hyvinvointilautakunta	24
8.2.1 3000 Terveysten ja hyvinvoinnin edistäminen	25
8.2.2 4500 Kirjasto- ja kulttuuritoimi	28
8.2.3 4700 Liikuntatoimi	29
8.2.4 4800 Nuorisotoimi	30
8.3 Sivistyslautakunta	31
8.3.1 2000 Sivistyspalvelut	31
8.3.2 4000 Varhaiskasvatus	32

8.3.3 4100 Esiopetus.....	34
8.3.4 4200 Perusopetus	36
8.3.5 4300 Toisen asteen koulutus	39
8.3.6 4400 Aikuiskoulutus.....	40
8.4 Tekninen lautakunta	41
8.4.1 5100 Tekniset palvelut.....	42
8.4.2 5200 Kiinteistöpalvelut	44
8.4.3 5300 Kadut ja yleiset alueet.....	45
8.4.4 5400 Puistot ja viheralueet	46
8.4.5 5500 Jätehuolto	47
8.4.6 5600 Vesihuoltolaitos	48
8.4.7 5700 Liikenneolot	49
8.4.8 5900 Rakennusvalvonta- ja ympäristötoimi	50
9. HENKILÖSTÖ	51
10. TULOSLASKELMA	52
11. RAHOITUSLASKELMA	53
12. INVESTOINNIT 2025-2027	54
12.1 Kunnanhallitus	54
12.2 Hyvinvointilautakunta.....	54
12.3 Tekninen lautakunta	54
12.3.1 Kunnallistekniikka	54
12.3.2 Erillishankkeet.....	55
12.4 Kunnan investoinnit yhteensä	55
13. INVESTOINTIKOhteet 2025-2027	56
13.1 Hyvinvointilautakunnan investointikohteet	56
13.2 Teknisen lautakunnan investointikohteet	56
13.2.1 Talonrakennus	56
13.2.2 Katujen rakentaminen	57
13.2.3 Katujen päällystys	57
13.2.4 Vesilaitoksen rakentamiskohteet	57
13.2.5 Viemärlaitoksen rakentamiskohteet.....	58

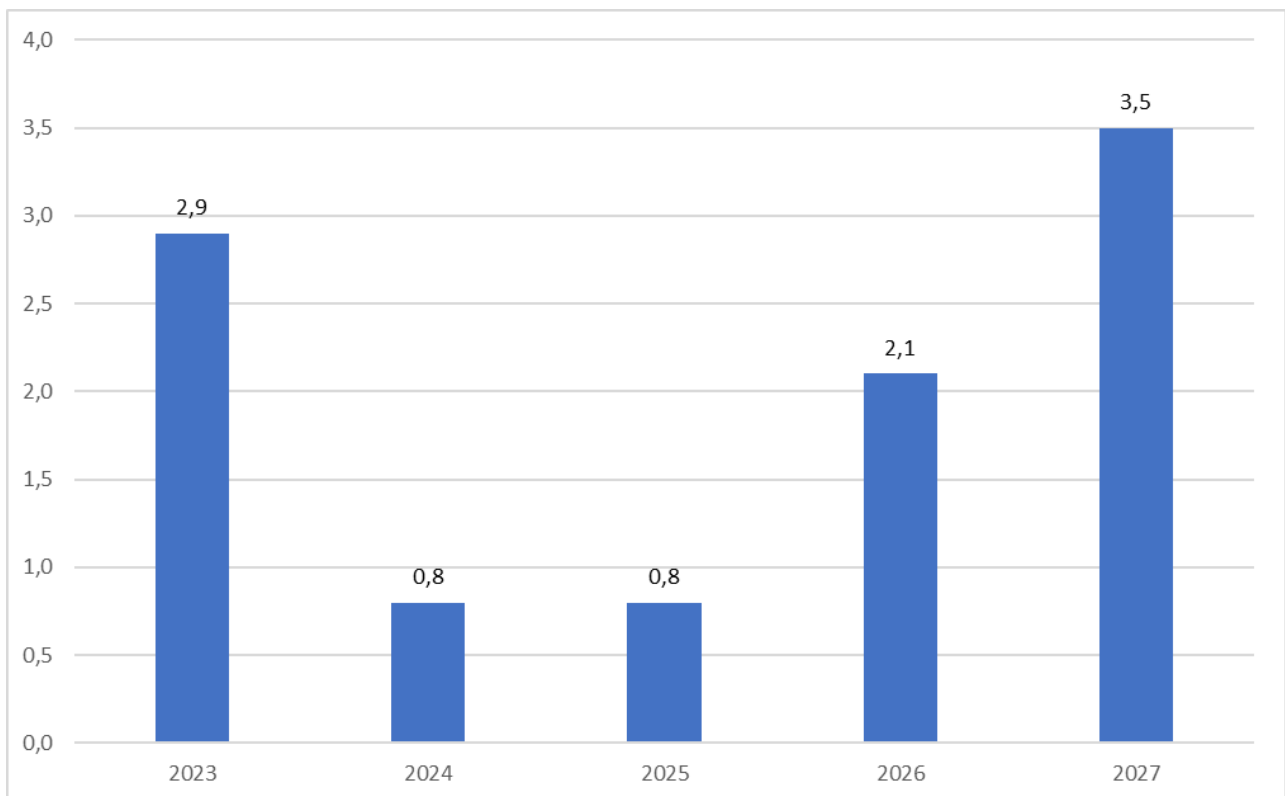
1. Johdanto

Talousarvio 2025 sekä taloussuunnitelma 2026–2027 on laadittu Laihian kuntastrategian linjausten pohjalta sekä noudattaen talouden tasapainottamisen toimenpideohjelmaa vuosille 2024–2027. Strategian mukaisesti Laihia on maailman nuukin pitäjä sekä vihreä ja turvallinen koti elämiseen ja yrittämiseen. Kriittisiin menestystekijöihin kuuluu tasapainoisen talouden ylläpitäminen. Nykyisessä taloustilanteessa ja valtiontukien muutoksessa se edellyttää Laihian kunnalta talouden tasapainotustoimia, jotka on aloitettu tänä vuonna. Ne on laadittu koko suunnittelukaudelle 2025–2027 ja niitä tarkennetaan kevään 2025 aikana aloitettaessa vuoden 2026 talousarvion valmistelu.

Sote-uudistuksen jälkeen kunnan suurin toimintakulu on henkilöstömenot, joka on Laihialla 62 prosenttia kuluista. Palkkakuluihin kohdistuu ensi vuonna arviolta vähintään 4,5 prosentin sopimuskorotukset. Viennäliiketoiminnan alkaneiden sopimusneuvotteluiden tulokset voivat vielä vaikuttaa tähän korottavasti.

Uuden kunnanviraston rakentaminen tulee vaikuttamaan suunnittelukaudella käyttötalouteen. Viraston rakentaminen nyt on kuitenkin pitkällä tähtäimellä kannattavaa, sillä rakennuskustannukset ja rakentamisen volyymi ovat alhaiset mahdollistaen edullisimman kustannuksen. Uusi kunnanvirasto viestii myös kunnan halusta kehittää elinvoimaa ja uskosta tulevaan hyvään kehitykseen. Laihian alueella sekä sen toimintaympäristössä on suunnittelussa ja valmisteilla runsaasti erityisesti energiateollisuuden ja kiertotalouden investointeja. Nämä investoinnit luovat toteutuessaan runsaasti mahdollisuuksia Laihian elinvoiman kehittämiseen, asukasluvun kasvattamiseen sekä talouden turvaamiseen.

Vuosikate (milj. euroa)

2. Yleisperustelut

2.1.1 Kuntatalouden näkymät

Kuntatalouden tulojen ja menojen epätasapaino syvenee edelleen lähivuosina erityisesti kasvavien kustannusten, investointipaineiden ja sote-uudistukseen liittyvien valtionosuuksien täsmäytysten ja takaisinperinnän seurauksena.

Kuntien tulorahoituksen tasapaino oli vuonna 2023 poikkeuksellisen vahva. Taustalla olivat sote-uudistukseen liittyvät kertaluonteiset verorahoituserät eli niin kutsutut verohännät, joiden taloutta vahvistava vaikutus oli noin 1,3 mrd. euroa. Lisäksi sote-uudistukseen liittyvässä siirtolaskelmassa osoittautui, että kuntien tulojen siirtotarve oli noin 0,5 mrd. euroa suurempi kuin aiemmassa vuoden 2023 valtionosuuksien laskennassa perusteena olleessa arviolaskelmassa.

Talouden tunnuslukujen vertailua aiempiin vuosiin vaikeuttaa osaltaan sote-uudistus. Sote-uudistuksen omaisuusjärjestelyjen lisäksi tuottojen ja kulujen määrät vähenivät merkittävästi sekä tuottojen- ja kulujen rakenne muuttui. Kiinteistöveron osuus verotuloista ylitti yhteisöveron osuuden. Toimintakuluissa henkilöstökulut olivat palvelujen ostojen sijaan suurin kuluerä.

Toimintamenojen hintojen nousun lisäksi myös toimintamenojen volyymi kasvaa poikkeuksellisesti vuonna 2025, mikä aiheutuu TE-palvelu-uudistuksesta. Uudistuksessa kunnille ja kuntien muodostamille yhteistoiminta-alueille siirtyy vastuu työ- ja elinkeinopalveluiden järjestämisestä, ja samalla kuntien rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennetaan. Työllisyyskehityksellä on uudistuksen jälkeen entistä suurempi vaikutus kuntien talouteen, ja siten kuntatalous on aiempaa herkempi suhdannevaihteluille. Kuntien tehtävät painottuvat kuitenkin uudistuksen jälkeenkin lasten ja nuorten palveluihin, kuten varhaiskasvatukseen ja koulutukseen, joiden palvelutarve on laskeva pitkään jatkuneen syntyvyyden laskun vuoksi. Oppilaiden määrän väheneminen ei kuitenkaan tarkoita sitä, että opetuksen järjestämisen kustannukset laskisivat samalla tahdilla. Lisäksi lasten määrään varhaiskasvatuksessa vaikuttaa myös työllisyyden kehitys sekä varhaiskasvatuksen osallistumisaste, joka on ollut viime vuosina nousussa.

2.2 TE-uudistuksen vaikutukset

Vuoden 2025 alusta lähtien työ- ja elinkeinopalveluiden järjestämisvastuu siirtyy valtiolta kunnille (laki työvoimapalveluiden järjestämisestä 380/2023) ja samalla valtion työ- ja elinkeinotoimistot (TE-toimistot) lakkautetaan. Uudistuksen myötä TE-palveluista tulee osa jokaisen kunnan lakisäätteisiä tehtäviä ja sitä kautta osa jokaisen kunnan peruspalveluja. Muutoksen taustalla on keväällä 2021 hallitusohjelmaan kirjattu tavoite kuntien vastuun vahvistamisesta työllisyyspalveluissa.

TE-palvelut 2024 -uudistuksen tavoitteena on palvelurakenne, joka edistää parhaalla mahdollisella tavalla työntekijöiden nopeaa työllistymistä ja lisää työ- ja elinkeinopalvelujen tuottavuutta, saatavuutta, vaikuttavuutta ja monipuolisuutta. Jatkossa puhutaan TE-palveluiden sijaan työllisyyspalveluista.

Valtakunnallisesti uusia työllisyysalueita tulee olemaan kaiken kaikkiaan yhteensä 45. Laihia kuuluu Pohjanmaan työllisyysalueeseen, jonka muodostavat Kaskinen, Korsnäs, Laihia, Maalahti, Mustasaari, Närpiö, Uusikaarlepyy, Vaasa ja Vöyri. Alueen vastuukuntana toimii Vaasa. Vaasassa työllisyyspalveluiden toimipiste sijaitsee myös jatkossa nykyisen TE-toimiston tiloissa virastotalolla Palosaarella. Laihian alueelle tulee ns. liikkuva palvelu, jonka tarkemmasta järjestämisestä päätetään myöhemmin.

Vaasa toteuttaa pääosan Laihian kunnan tarvitsemista työllisyyspalveluista ja Laihian maksuosuudet palveluiden järjestämisestä on noin 530 000 euroa vuodessa. Lisäksi perustamisvaiheeseen sisältyy kertaluonteisia kuluja noin 31 000 euroa.

2.3 Laihian kunnan talous

2.3.1 Yleistä talousarviosta 2025

Vuoden 2023 tilikauden ylijäämäksi muodostui 706 532 euroa. Kumulatiivinen ylijäämä on 2 386 412 euroa. Talousarvion 2024 mukainen vuosikate on 815 000 euroa ja tilikauden alijäämä 2 435 000 euroa. Alijäämää lisää varautuminen kunnan omistamien Laihian Virastokeskus Oy:n osakkeiden arvon osittaiseen alakirjaukseen. Tämän suuruudeksi on arvioitu 1 100 000 euroa. Nettoinvestoinnit ovat talousarviossa 2 077 450 euroa. Kumulatiivinen alijäämä vuoden 2025 alussa on 48 588 euroa.

Kumulatiivinen alijäämä asettaa vaatimuksia tulevien vuosien taloudelle. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan. Kunnanvaltuusto on hyväksynyt talouden tasapainottamiseksi toimenpideohjelman vuosille 2024–2027. Talousarvio 2025, taloussuunnitelma ja investointisuunnitelma 2026–2027 ovat laadittu ao. toimenpideohjelman pohjalta. Talouden tasapainottaminen edellyttää toimenpideohjelman päivittämistä ja lisätoimenpiteitä keväällä 2025.

Laihian kunnan lainamäärä on lähellä kuntien keskimääräistä tasoa. Vuosikate ei riitä tulevina vuosina investointien rahoittamiseen, joten lainamäärä tulee kasvamaan.

Talousarvioesityksen toimintakate on -22 630 363 euroa eli se on kunnanhallituksen asettamaa raamia suurempi. Raamin asettamisen jälkeen ovat perusteet muuttuneet siten, että valtionosuudet ovat tuolloin arvioidua pienemmät. Raamilaskennan pohjana oli, että valtionosuuksien määrä kasvaisi n. 600 000 euroa vuoden 2024 tasoon verrattuna. Tämä ei kuitenkaan Valtiovarainministeriön tämänhetkisten laskelmien mukaan toteudu näin suoraviivaisesti vaan valtionosuudet jäävät euromääräisesti samalle tasolle kuin vuonna 2024.

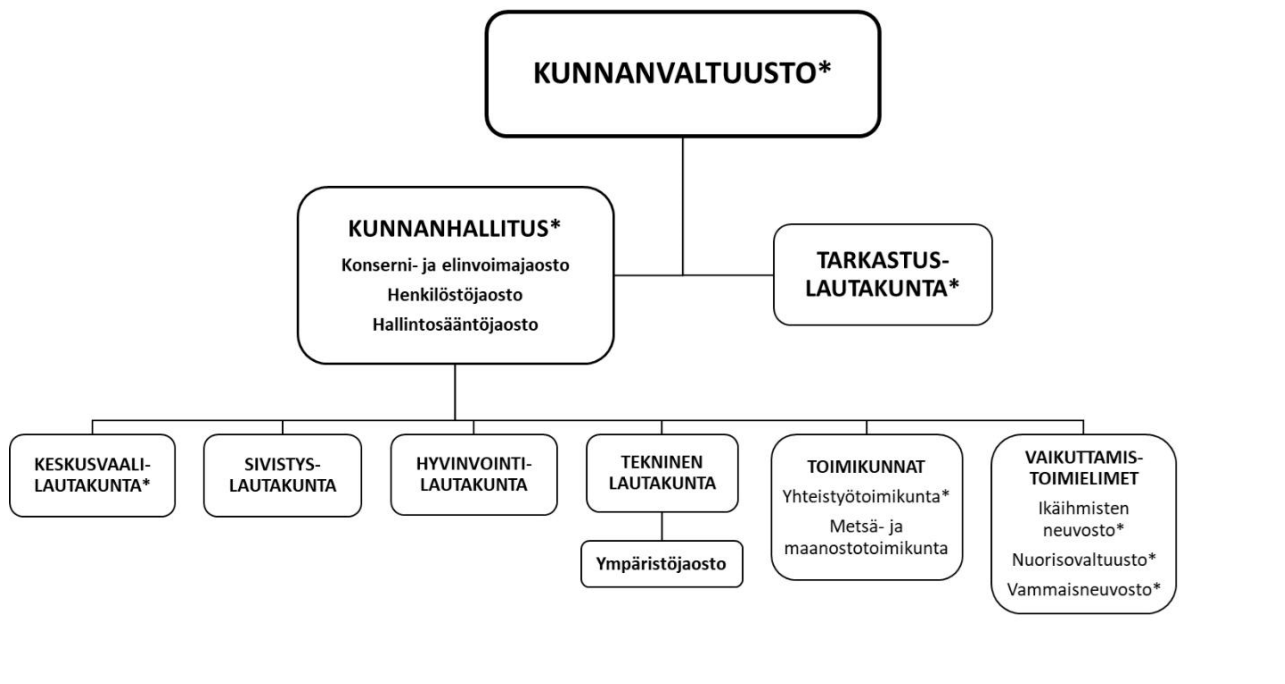
Palkat on laskettu raamin pohjaksi 2,5 % mukaan silloisilla tiedoilla, mutta nyt ne pitää laskea 4,5 % korotuksella. Talousarvio on laadittu kustannuspaikoittain talouden tasapainotusohjelman mukaisesti.

Verotuloja arvioidaan tulevan ensi vuonna 19 574 000 euroa ja valtionosuuksia 4 547 000 euroa.

Vuosikate on esityksen mukaan 754 787 euroa ja tilikauden tulos alijäämäinen 1 395 213 euroa. Alijäämää muodostuu poistoista.

Nettoinvestoinnit ovat 1 958 000 euroa, jotka kohdistuvat pääosin kunnallistekniikkaan. Investoinnit ovat tasapainotusohjelmassa asetetun rajan 2 000 000 euroa mukaiset.

2.3.2 Laihian kunnan toimielimet

*kuntalain, yhteistoimintalain tai vaalilain mukainen pakollinen toimielin

3. Talousarvion sitovuus

3.1 KÄYTTÖTALOUSOSA

Määrärahat

Tehtäväaluekohtaisesti toimintakate yhteensä (ulkoinen + sisäinen)

Toiminnalliset tavoitteet

Tehtäväaluetasolle määriteltyjen toiminnallisten tavoitteiden toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2025.

3.2 INVESTOINTIOSA

Määrärahat

Määräraha hankekohtaisesti, jos hankkeen suuruus on rakennusten osalta vähintään 200 000 €, kiinteiden rakenteiden ja laitteiden osalta vähintään 100 000 € ja muiden hankkeiden osalta vähintään 70 000 €. Pienempien hankkeiden osalta talousarvio sitoo hankeryhmäkohtaisesti. Useammalle vuodelle kohdistuvassa hankkeessa sitoo hankkeen kustannusarvio. Investointiraja on 30 000 €.

3.3 TULOSLASKELMAOSA

Verotulot

Valtionosuudet

Rahoitustuotot ja -kulut nettona

3.4 RAHOITUSOSA

Antolainojen muutokset bruttona

Lainakannan muutokset bruttona

4. Käyttösuunnitelmat ja talousarvion tarkemmat täytäntöönpano-ohjeet

Kun valtuusto on vahvistanut talousarvion, tulee toimielinten päättää talousarvioehdotuksen laadintavaiheessa tehtyjen käyttösuunnitelmien tarkistamisesta vastaamaan valtuuston hyväksymää talousarviota. Taloussäännön mukaisesti käyttösuunnitelmilla jaetaan talousarvion tehtäväalueiden tavoitteet sekä määrärahat kustannuspaikoille osamäärärahoiksi. Kunnanhallitus antaa talousarvion täytäntöönpanoon liittyviä tarkempia ohjeita tammikuussa. Kunnanhallituksen on annettava ohje ns. vuosikellon laadinnasta ja toteutuksesta käyttötalouden ja investointien osalta.

Talousarviomuutokset

Talousarvioon tehtävät muutokset on esitettävä valtuustolle talousarviovuoden aikana. Määrärahan muutosesityksessä on selvitettävä myös muutoksen vaikutus toiminnallisiin tavoitteisiin ja tuloarvioihin. Vastavasti toiminnallisia tavoitteita tai tuloarvioita koskevassa muutosesityksessä on selvitettävä muutoksen vaikutus määrärahoihin.

Taloutta koskevat säännöt ja ohjeet

Kunnan taloudenhoitoa ja sen järjestämistä ohjaavat kuntalain 13. luku, kirjanpitolaki ja -asetus, kirjanpitolautakunnan ja sen kuntajaoston antamat sitovat ohjeet, kunnan hallintosääntö, talousarvio ja taloussuunnitelma, poistosuunnitelma sekä kunnanvaltuuston ja -hallituksen antamat muut määräykset ja ohjeet.

Talousarvion seuranta ja raportointi

Talousarvion toteutumasta raportoidaan osavuosikatsausten muodossa kunnanhallitukselle ja valtuustolle neljän kuukauden välein. Osavuosikatsaukset sisältävät raportoinnin sekä taloudellisten että toiminnallisten tavoitteiden toteutumasta. Osavuosikatsausten lisäksi kunnanhallitukselle raportoidaan kerran kuukaudessa oleelliset kunnan talouteen liittyvät asiat. Kunnanhallitus antaa talousarvion täytäntöönpano-ohjeiden yhteydessä tarkempia ohjeita talouden seurannasta ja raportoinnista.

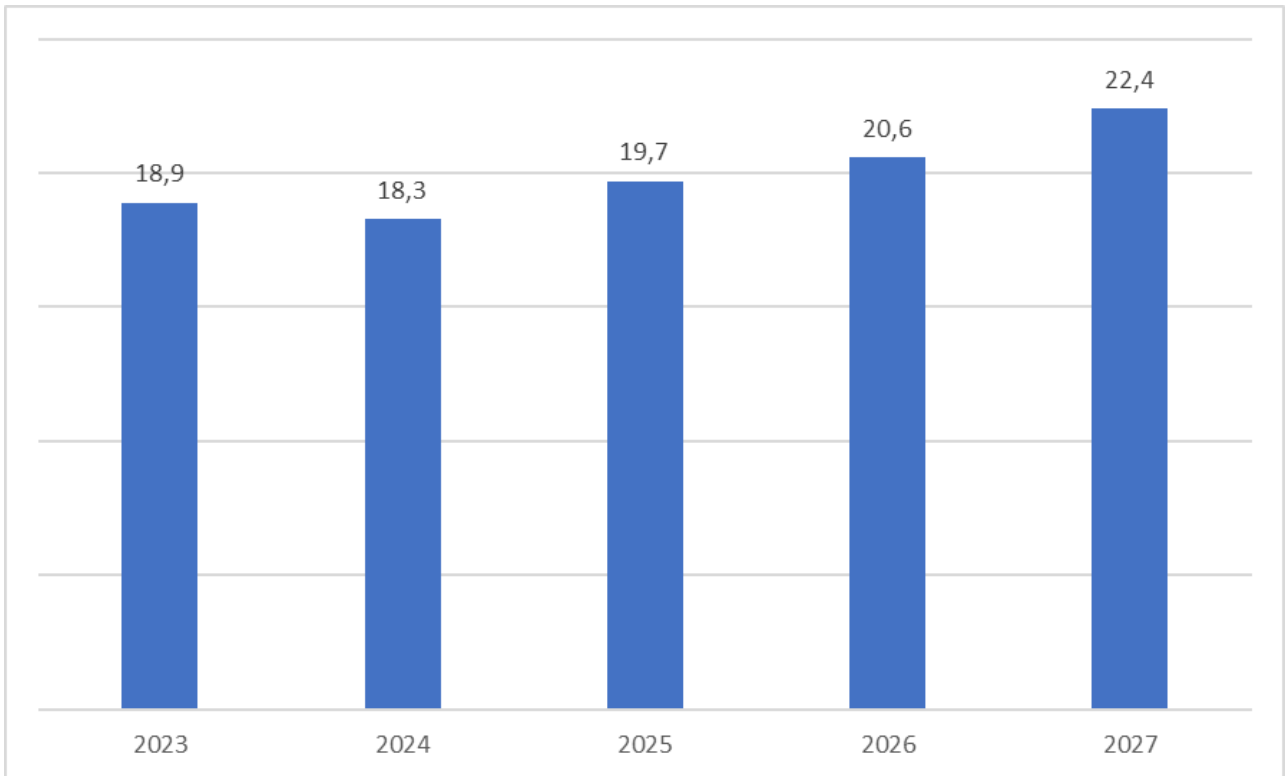
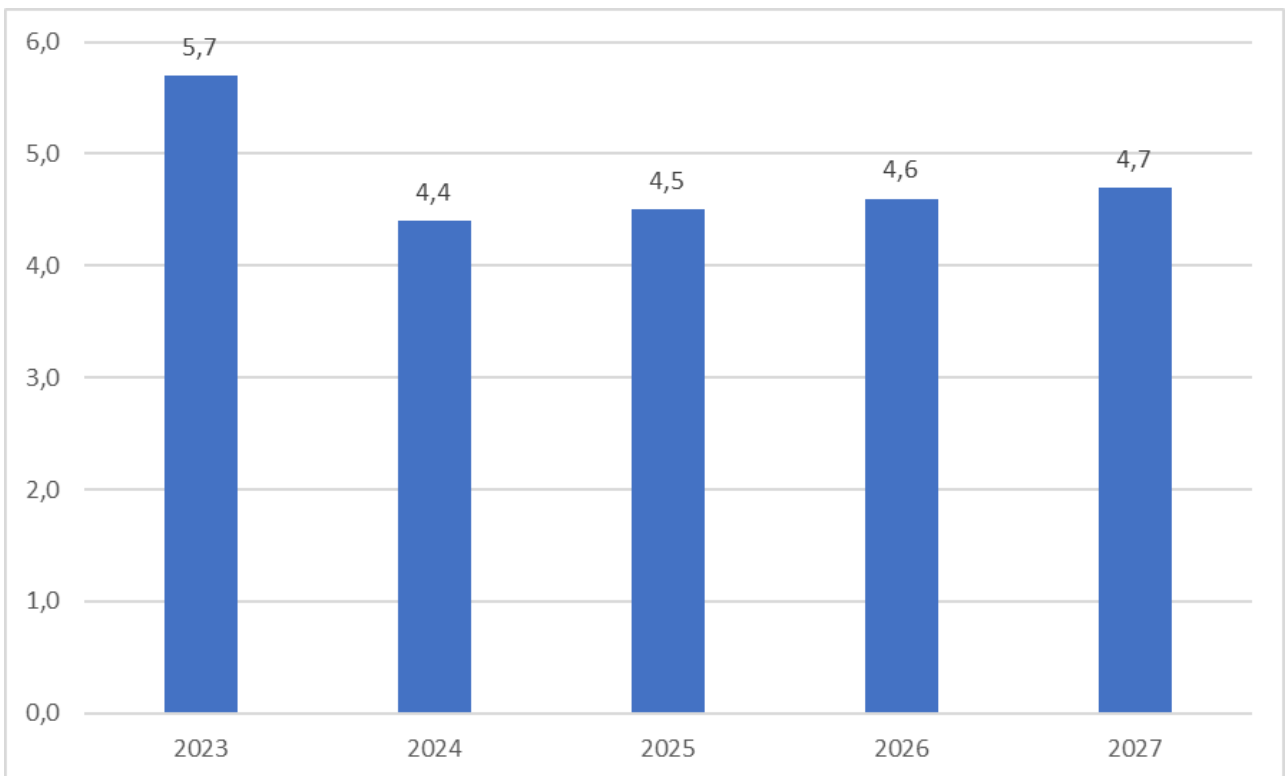
5. Talousarvion laskentaperusteet

Poistosuunnitelma

Poistot on laskettu talousarvioon Laihian kunnanvaltuuston hyväksymän poistosuunnitelman mukaisina. Poistosuunnitelma uusittiin vuonna 2016. Poistosuunnitelmaan tehtiin Muita pitkävaikutteisia menoja koskeva lisäys vuonna 2018.

Vesihuoltolaitos

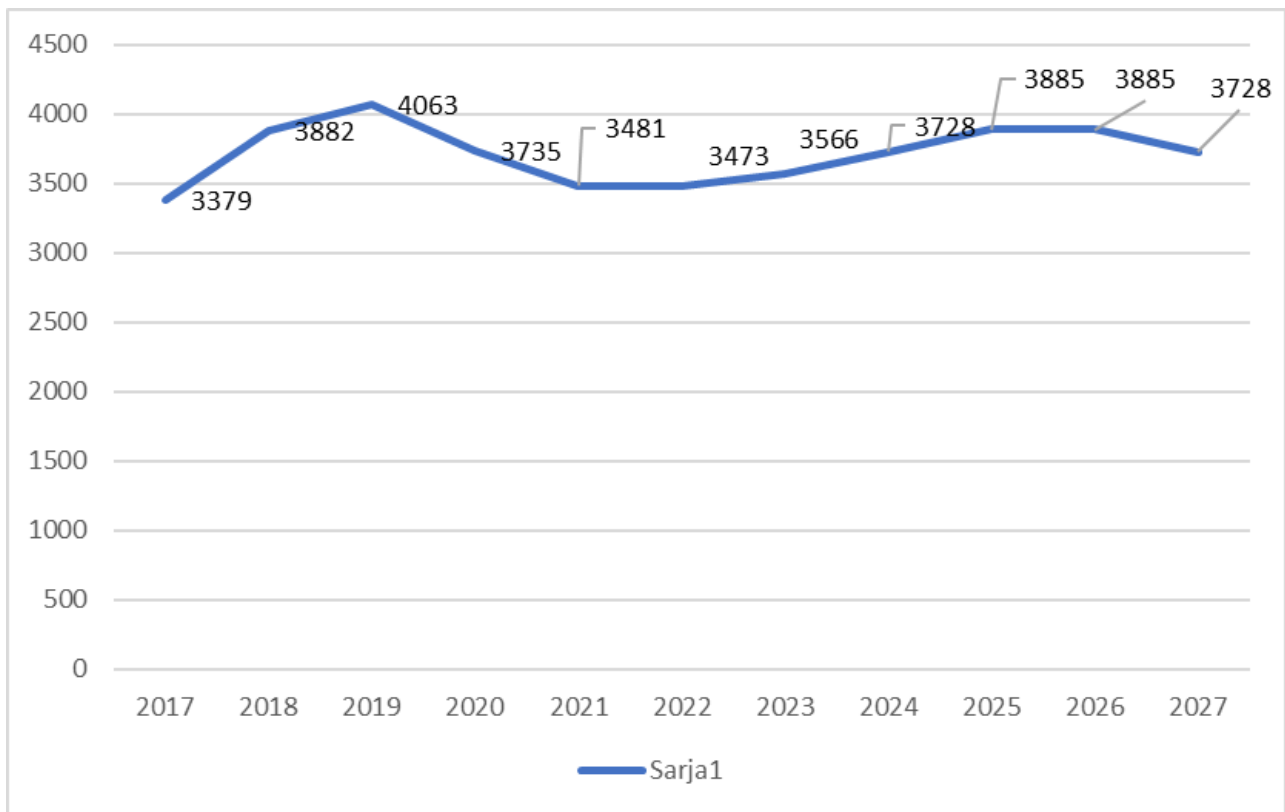
Vesihuoltolaitoksen peruspääoman korko on 3,00 %.

Verotulot 2023–2027**Valtionosuudet yhteensä 2023–2027 (milj. euroa)**

Vuosien 2025–2027 valtionosuuksien tarkempi määrä selviää myöhemmin.

5.1.1 Lainat / kunta

Lainamäärän kehitys (euroa/asukas):

6. Konserniyhtiöt

6.1 Laihian kunnan konserni

Ki Oy Laihian Yritystilat aloittaa toimintansa tilikauden 1.1.–31.12.2025 aikana.

TYTÄRYHTEISÖT		OSAKKUUSYHTEISÖT		KUNTAYHTYMÄT	
Kiinteistö Oy Laihian Vuokratalot	100 %	Kiinteistö Oy Säästökirja	25,10 %	Pohjanmaan Liitto	3,73 %
Kiinteistö Oy Laihian Virastokeskus	100 %	Laihian Painehalli Oy	40 %		
Laihian Nuuka Lämpö Oy	100 %				
Laihian Tilapalvelu Oy	100 %				
Laihian VSS-Tilat Oy	90 %				
Poronkankaan Vesi Oy	57,50 %				

6.2 Tavoitteet vuodelle 2025

6.2.1 Kiinteistö Oy Laihian Vuokratalot

- Toiminnan tulee olla taloudellisesti kannattavaa.
- Asuntojen käyttöaste tulee olla vuoden aikana 98,5 % vuokra-asuntojen osalta sekä 85,0 % väli-vuokra-asuntojen osalta.
- Asiakastyytyväisyysmittarit:
  - Kysely joka 5. vuosi
  - Asiakastyytyväisyys tasolla 3 asteikolla 1–5
- Asuntokannan kunnosta huolehtiminen
- Seudullisesti kilpailukykyinen vuokrataso
- Vuosikorjauskustannuksien seuraaminen
- Tukea kunnan asumiseen ja palveluihin liittyviä tarpeita. Vuosina 2013–2025 erityisesti tarpeita, jotka koskevat erityisryhmiä sekä ikääntyvää väestöä.
- Vuokrattavien asuntojen helpompi saavutettavuus digitaalisten alustojen kautta on otettava käyttöön.
- Talouden tasapainotusohjelman toteutus suunnitelman mukaisesti.

6.2.2 Laihian Nuuka Lämpö Oy

- Toiminnan tulee olla taloudellisesti kannattavaa
- Kaukolämmön hinta Energiategollisuus ry:n tilaston keskiarvon alapuolella. Keskiarvo yrityksiltä, joiden myymä kaukolämpö on tuotettu pääosin erillistuotannolla.
- Laitosten ja verkoston kunnosta huolehtiminen siten, että kaukolämmön käyttökeskeytyksiä ei synny lämmityskaudella.

6.2.3 Laihian Tilapalvelu Oy

- Kunnan kiinteistöistä huolehtiminen tehokkaasti ja taloudellisesti siten, että niihin ei synny korjausvelkaa.
- Aktiivinen ja ennakoiva toimiminen yritys-elämän tilatarpeitten tyydyttämiseksi.
- Toteutettava käyttäjäkysely 2025 aikana ja sen jälkeen neljän (4) vuoden välein.

6.2.4 Ki Oy Laihian Virastokeskus

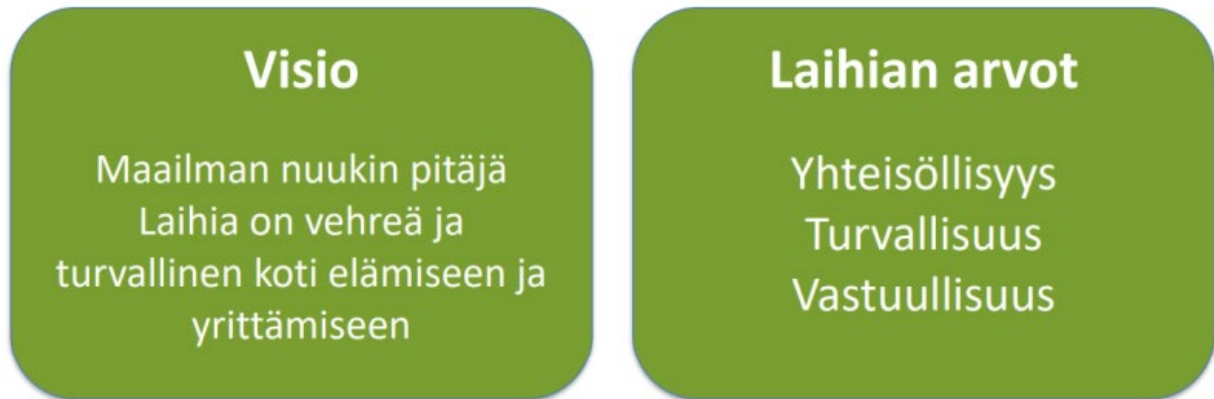
- Yhtiö on hallinnoinut Laihian kunnan virastotalorakennusta, joka puretaan vuoden 2024 aikana. Vuosien 2025–2026 aikana yhtiön tehtävänä on rakennuttaa kunnan uusi virastokeskusrakennus ja valmistumisen jälkeen hallinnoida uutta rakennusta kustannustehokkaasti siten, että se palvelee parhaalla mahdollisella tavalla kuntalaisia ja kunnan organisaatiota.

6.2.5 Poronkankaan Vesi Oy

- Hyvänlaatuisen veden toimittaminen häiriöttömästi.
- Veden hinnalla katetaan vain käyttökulut (omakustannushinta) ja mahdolliset investoinnit veden toimituksen turvaamiseksi.

7. LAIHIAN KUNNAN STRATEGIA

Laihian kunnanvaltuusto hyväksyi kokouksessaan 3.10.2022 kuntastrategian vuosiksi 2023–2026.

KRIITTISET MENESTYSTEKIJÄT

- Positiivisen kuntakuvan edistäminen
- Saavutettavuuden kehittäminen
- Lapsiperheisiin ja nuoriin panostaminen
- Yritysmönteisyyden vahvistaminen
- Osaavan, rohkean ja innovatiivisen toimintatavan rakentaminen
- Tasapainoisen talouden ylläpitäminen

TAVOITTEET

Positiivisen kuntakuvan edistäminen

- Laihiasta tulee mielikuva asukas-, perhe- ja yrittäjäystävällisestä kunnasta
- Laihian kunta on hyvä ja houkutteleva työnantaja
- Viestinnän kehittäminen
- Kulttuurin ja vapaa-ajan kehittäminen
- Kunnan kaava-alueiden julkikuvan parantaminen

Saavutettavuuden kehittäminen

- Ratikylän alikulun rakentuminen Laihian kunnan tahtotilan mukaisesti
- Kolmostien linjaus Laihian kunnan tahtotilan mukaisesti
- Joukkoliikenteen parantaminen
- Tietoliikenneyhteyksien kehittäminen

Lapsiperheisiin ja nuoriin panostaminen

- Asukasluvun kasvu
- Viihtyisät asuinalueet
- Harrastusmahdollisuuksien lisääminen erityisesti nuorille ja nykyisten ylläpito
- Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen jatkuva kehittäminen
- Lukiokoulutuksen säilyminen Laihialla ja sen kehittäminen

Yritysmuönteisyyden vahvistaminen

- Liike- ja yritystilojen sekä yritystonttien lisääminen
- Yritysten määrän lisääminen
- Työpaikkaomavaraisuuden kasvu
- Yrittäjäbarometrituloksen paraneminen

Osaavan, rohkean ja innovatiivisen toimintatavan rakentaminen

- Hallinnon, henkilöstön ja luottamushenkilöiden toiminnassa
- Kuntakonsernin, kuntalaisten ja sidosryhmien yhteistyössä
- Yhteistyössä alueen eri toimijoiden kanssa
- Tasapainoisen talouden ylläpitäminen
- Ylijäämäinen tilinpäätös ja tase
- Konsernin velkamäärä alle vastaavan kokoisten kuntien

8. KÄYTTÖTALOUS JA INVESTOINNIT

8.1.1 1100 Kunnanvaltuusto

Toiminta-ajatus

Kunnanvaltuusto on kunnan ylin päätöksentekoeelin. Kunnanvaltuusto vastaa strategisesta päätöksenteosta ja koko kuntakonsernin tavoitteiden asettamisesta, toiminnan ja talouden tasapainosta sekä toiminnan arvioinnista ja seurannan järjestämisestä.

Toimintaympäristön ja palvelutarpeiden muutokset suunnittelukaudelle 2025–2027

Sote-uudistus toteutettiin 1.1.2023 ja hyvinvointialueet ovat olleet nyt toiminnassa lähes kaksi vuotta. Hyvinvointialueiden taloustilanne on muuttunut hyvin vaikeaksi ja tämä näkyy myös Pohjanmaan hyvinvointialueen suunnittelussa ja toiminnassa leikkauksina ja toimintojen vähentämisenä. Laihian kunnan ja sen edustajien hyvinvointialueen elimissä tulee seurata tarkasti tilannetta ja pyrkiä vaikuttamaan toimintaan Laihian edun mukaisesti.

Vaasan alue on tulevina vuosina erittäin mielenkiintoisessa vaiheessa, kun moottoritien alkupäähän varattu akkuteollisuuden alue lähtee kehittymään. Tämän odotetaan heijastavan positiivisesti myös ympäristön kuntiin, Laihia mukaan lukien. Valtuuston tulee varautua mm. siihen, että alueelle tulee uusia asukkaita ja palveluiden tarve kasvaa. Laihian tulee kehittää kuntaa siten, että se kykenee nopeasti vastaamaan kehityksen mukanaan tuomiin haasteisiin.

Valtuuston keskeisenä tehtävänä suunnitelmakaudella on linjata muuttuvassa tilanteessa tulevaisuuden kunnan palvelut. Päätöksenteon tueksi tarvitaan suunnitelmallista ja aktiivista toiminnan raportointia ja kuntalaisten osallistumismahdollisuuksien monipuolistamista. Kuntalaisten osallistumismahdollisuuksien parantaminen luo pohjaa päätöksenteon läpinäkyvyydelle ja mahdollistaa osaltaan päättäjien laaja-alaisen tiedonsaannin.

Valtuusto hyväksyi kokouksessaan 3.10.2022 kunnan uuden strategian, jonka mukaisesti kunnan keskeiset arvot ovat yhteisöllisyys, turvallisuus ja vastuullisuus. Jokaisen hallintokunnan tulee pohtia, miten kyseiset arvot näyttäytyvät kunkin hallintokunnan toiminnassa. Strategia tullaan päivittämään uuden uuden valtuustokauden alkupuolella.

Painopistealueet 2025–2027

- Kuntalaisten hyvinvointi yhteisöllisyyttä, turvallisuutta ja vastuullisuutta korostaen
- Kunnan vetovoimaisuuden ja saavutettavuuden edistäminen
- Talouden tasapaino

Painopistealueisiin perustuvat kriittiset menestystekijät/päämäärät 2025–2027

- Kunnan elinvoiman ja pitovoiman kehittäminen
- Yritysmuotoisuuden kehittäminen
- Kuntastrategian päivittäminen ja toiminnan ohjaaminen sen mukaisesti

Kunnanvaltuusto	TP 2023	TA 2024	TA 2025	MUUTOS%	TS 2026	TS 2027
Toimintatulot	0	0	0	0,0 %	0	0
Toimintamenot	-67 238	-65 660	- 162 055	146,8 %	- 164 417	- 166 814
Toimintakate (Netto)	-67 238	-65 660	- 162 055	146,8 %	- 164 417	- 166 814

Toiminnan tavoitteet

Strateginen tavoite	Toiminnan tavoite	Toimenpide/mittari
Osaavan, rohkean ja innovatiivisen toimintatavan rakentaminen	Strategian toteutumisesta ja merkittävistä asiakokonaisuuksista järjestetään valtuustolle iltakouluja.	Uusien kuntapäättäjäiden perehdytys strategiasta ja operatiivisesta johtamisesta.
Yritysmönteisyyden vahvistaminen	Liike- ja yritystilojen sekä yritystonttien lisääminen	Uusien yritysten ja liiketonttien lukumäärä

8.1.2 1200 Tarkastuslautakunta

Esittelijä: Lautakunnan puheenjohtaja

Toiminta-ajatus

Tarkastuslautakunta vastaa kunnan ulkoisesta valvonnasta yhdessä tilintarkastajan kanssa sekä valmistelee kunnanvaltuuston päätettäväksi vuosittain hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat.

Tarkastuslautakunta arvioi myös, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet. Tarkastuslautakunta seuraa sidonnaisrekisterin ajantasaisuutta.

Toimintaympäristön ja palvelutarpeiden muutokset suunnittelukaudelle 2025–2027

Hyvinvointialue on aloittanut toimintansa 1.1.2023. Seurataan toimintaa myös jatkossa.

Konsernin merkitys koko kunnan toimintaympäristössä

Painopistealueet 2025–2027

- Kunnan palveluiden järjestäminen uudessa organisaatiomallissa.
- Talouden tasapainon seuraaminen

Tarkastuslautakunta	TP 2023	TA 2024	TA 2025	MUUTOS%	TS 2026	TS 2027
Toimintatulot	0	0	0	0,0 %		
Toimintamenot	-21 417	-22 000	-24 950	13,4 %	-25 324	-25 704
Toimintakate (Netto)	-21 417	-22 000	-24 950	13,4 %	-25 324	-25 704

Toiminnan tavoitteet

Strateginen tavoite	Toiminnan tavoite	Toimenpide/mittari
Tasapainoisen talouden ylläpitäminen	Talouden tasapainon seuranta	
Osaavan, rohkean ja innovatiivisen toimintatavan rakentaminen	Valtuuston asettamien tavoitteiden seuranta	
	Valtuuston päätösten noudattaminen	
	Sidonnaisuusrekisterin ajantasaisuuden seuranta	
	Arviointikertomuksen laadinta edellä mainituista asioista	

8.1.3 1300 Luottamushenkilöjohto

Esittelijä:

Kunnanhallitus, hallintosääntöjaosto, konserni- ja elinvoimajaosto: Kunnanjohtaja
Henkilöstöjaosto ja yhteistyötoimikunta: Hallinto- ja henkilöstöjohtaja

Toiminta-ajatus

Kunnanhallitus vastaa kunnan toiminnan yhteensovittamisesta kuntastrategian mukaisesti. Se johtaa kunta-konsernia siten, että palveluverkosto on toimiva, talouden tasapaino säilyy, kuntaa kehittävät toimenpiteet toteutuvat ja kunnan elinvoimaisuus paranee. Kunnanhallituksen tehtävänä on vastata omistajaohjauksen käytännön toiminnoista sekä kunnan sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Kunnanhallitus valvoo kunnan etuja ja edustaa kuntaa työnantajana sekä vastaa henkilöstöpolitiikasta.

Tehtäväalueen määrärahoista katetaan koko kuntaa koskevia yhteistoimintaosuuksia, kuten Suomen Kuntaliiton, Pohjanmaan liiton, Vaasanseudun Kehitys Oy:n ja Yhyres-kehittämisyhdistys ry:n maksuosuuksia. Lisäksi määrärahoista katetaan verotuksen ja maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueen kuntaosuusmaksuja sekä työterveyshuollon kustannuksia.

Toimintaympäristön ja palvelutarpeiden muutokset suunnittelukaudelle 2025–2027

- Kunnan palveluiden kehittäminen
- Kuntalaisten osallisuuden vahvistaminen
- Kunnan asukasluvun kehittyminen
- Yrittämyönteisyyden kehittämien

Luottamushenkilöjohto	TP 2023	TA 2024	TA 2025	MUUTOS%	TS 2026	TS 2027
Toimintatulot	90 374	0	0	0,0 %	0	0
Toimintamenot	-1 360 485	-1 013 671	- 907 261	-10,5 %	- 920 801	- 934 544
Toimintakate (Netto)	-1 270 111	-1 013 671	- 907 261	-10,5 %	- 920 801	- 934 544

Toiminnan tavoitteet

Strateginen tavoite	Toiminnan tavoite	Toimenpide/mittari
Positiivisen kuntakuvan edistäminen	Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden säilyminen Laihialla.	SoTe-asioiden aktiivinen seuraaminen ja vaikuttaminen Pohjanmaan hyvinvointikuntayhtymän suuntaan
Osaavan, rohkean ja innovatiivisen toimintatavan rakentaminen	Strategian tarkastelu valtuustotasolla	Strategian päivitys
Positiivisen kuntakuvan edistäminen	Positiivisen kuntakuvan vahvistaminen	Kotisivujen kehittäminen Eri medialähteiden suunnitelmallinen ja aktiivinen käyttö

Strateginen tavoite	Toiminnan tavoite	Toimenpide/mittari
		Markkinointistrategian kehittäminen
Laihiasta tulee mielikuva asukas-, perhe- ja yrittäjyystävällisestä kunnasta	Yritysmuutosten kehittäminen	Aktiivinen ja säännönmukainen yhteistyö yrittäjien kanssa. Kunnanhallituksen ja yrittäjäjärjestön tapaaminen vähintään kerran vuodessa. Muita tapahtumia yhteistyössä yrittäjien kanssa vähintään kaksi kertaa vuodessa
	Yrittäjäbarometrituloksen paraneminen	Tulosten parantuminen Yritysvaikutusten arvioinnin aloittaminen
Tasapainoisen talouden ylläpitäminen	Kunnan talouden tasapainon säilyttäminen	Talouden säännönmukainen seuraaminen ja ohjaus
Positiivisen kuntakuva edistäminen	Kuntalaisten osallisuuden vahvistaminen	Osallistuvan budjetoinnin mallin käyttöönotto
Osaavan, rohkean ja innovatiivisen toimintatavan rakentaminen	Kuntakonsernin, kuntalaisten ja sidosryhmien yhteistyö	Kehitetään uudenlaisia toimintatapoja ja menetelmiä
	Yhteistyö alueen eri toimijoiden kanssa	

8.1.4 1500 Hallintopalvelut

Tilivelvollinen viranhaltija: Hallinto- ja henkilöstöjohtaja

Toiminta-ajatus

Hallintopalvelut huolehtii kunnanvaltuuston ja -hallituksen, tarkastuslautakunnan ja kunnanhallituksen alaisten jaostojen ja toimikuntien pöytäkirjatuotannosta, päätösten toimeenpanosta, keskusarkistosta, ict-palveluista, asianhallinta- ja sopimusjärjestelmästä, henkilöstöhallinnon ja laskentatoimen tehtävistä sekä muista keskitetysti tuotettavista toimistotukipalveluista.

Hallintopalvelut	TP 2023	TA 2024	TA 2025	MUUTOS%	TS 2026	TS 2027
Toimintatulot	6 155	86 688	0	-100,0 %	0	0
Toimintamenot	-1 512 374	-2 295 543	-2 168 043	-5,6 %	-2 200 400	-2 233 242
Toimintakate (Netto)	-1 506 220	-2 208 855	-2 168 043	-1,8 %	-2 200 400	-2 233 242

Toiminnan tavoitteet

Strateginen tavoite	Toiminnan tavoite	Toimenpide/mittari
Osaavan, rohkean ja innovatiivisen toimintatavan rakentaminen	Keskeisten tukipalvelusovellusten ja -toimintojen tehostaminen	Asianhallintaprosessien kehittäminen Hankintaprosessien kuvaaminen
	Ict-toiminnan kehittäminen edelleen	Tietoturvan lisääminen henkilöstön tietoturvakoulutusten avulla
Tasapainoisen talouden ylläpitäminen	Tehostetaan taloushallinnon prosesseja	Kirjanpidon prosessien selkeyttäminen Suupohjan Seutupalvelukeskus oy:n kanssa. Laskutus- ja myyntireskontran prosessien kehittäminen Osallistavan budjetoinnin toteutuminen
Laihian kunta on hyvä ja houkutteleva työnantaja	Lisätään panostusta henkilöstöasioiden hoitoon	Henkilöstöstrategian tavoitteiden toteutus Perehdytysprosessin laatiminen, minkä jälkeen kehitetään yhteistyön toimintamalli lähialueiden toisen asteen oppilaitoksiin ja korkeakouluihin harjoittelijoiden saamiseksi.
	Hallintopalveluiden toimenkuvista tehdään kokonaisselvitys vuoden 2025 aikana osana talouden tasapainottamistoimenpiteitä.	Laaditaan kirjallinen selvitys, joka viedään kunnanhallituksen käsittelyyn.

8.1.5 1700 Kunnan tilat ja osakehuoneistot

Tilivelvollinen viranhaltija: Hallinto- ja henkilöstöjohtaja

Toiminta-ajatus

Monipuolinen ja markkinahinnat huomioiva asuin-, liike- ja teollisuustonttitarjonta ja kaavoituksen onnistuminen ovat keskeisiä kunnan elinvoimaisuuden kannalta. Giga-Vaasan kehittymisen myötä kunnan tonttitarjonta on saatava houkuttelevaksi uusille kuntalaisille. Yleinen taloudellinen tilanne vaikuttaa voimakkaasti tonttimyyntiin.

Hoidetaan ja hyödynnetään kunnan maa- ja metsäalueita suunnitelmallisesti metsä- ja maanostotoimikunnan avustuksella. Metsien hoidollisten toimenpiteiden tulee pohjautua ajantasaiseen metsätaloussuunnitelmaan. Puuraaka-aineen hintavaihtelut vaikuttavat puun myynnin ajoitukseen.

Kunnan tilat ja osakehuoneistot	TP 2023	TA 2024	TA 2025	MUUTOS%	TS 2026	TS 2027
Toimintatulot	305 487	123 000	195 000	58,5 %	197 925	200 894
Toimintamenot	-28 231	-31 400	-21 530	-31,4 %	-21 853	-22 181
Toimintakate (Netto)	277 256	91 600	173 470	89,4 %	176 072	178 713

Toiminnan tavoitteet

Strateginen tavoite	Toiminnan tavoite	Toimenpide/mittari
Viihtyisät asuinalueet	Monipuolinen, kunnan elinvoimaisuutta tukeva tonttitarjonta	Huolehditaan siitä, että tarjolla on kuntalaisia kiinnostavia tontteja. Samalla huomioidaan Vaasan seudun kehityksen myötä muodostuva mahdollinen tonttikysynnän kasvu.
Tasapainoisen talouden ylläpitäminen	Metsäomaisuuden ammattitaitoinen hoito ja hyödyntäminen	Toteutetaan metsänhoidollisia toimenpiteitä päivitetyn metsäsuunnitelman mukaisesti. Puun myynti pyritään ajoittamaan siten, että tuotto olisi mahdollisimman hyvä

8.1.6 1600 Työllisyyspalvelut

Tilivelvollinen viranhaltija: Kunnanjohtaja

Toiminta-ajatus

Pääministeri Sanna Marinin hallitus päätti puoliväliriihessä keväällä 2021 jatkaa valmistelua TE-palvelujen siirtämiseksi kunnille. Palvelut siirtyvät kunnille 1.1.2025. Uudistuksen tavoitteena on palvelurakenne, joka edistää parhaalla mahdollisella tavalla työntekijöiden nopeaa työllistymistä ja lisää työ- ja elinkeinopalvelujen tuottavuutta, saatavuutta, vaikuttavuutta ja monipuolisuutta. Uudistuksessa huomioidaan palvelujen yhdenvertainen saatavuus. Laihian kunnalle työllisyyspalvelut tulee tuottamaan Vaasan kaupunki.

Työllisyyspalvelut	TP 2023	TA 2024	TA 2025	MUUTOS%	TS 2026	TS 2027
Toimintatulot	0	0	116 000		117 740	119 506
Toimintamenot	0	0	- 842 100		- 854 732	- 867 552
Toimintakate (Netto)	0	0	- 726 100		- 736 992	- 748 046

Toiminnan tavoitteet

Strateginen tavoite	Toimenpide/mittari

8.1.7 1800 Vaalilautakunta

Esittelijä: Hallinto- ja henkilöstöjohtaja

Toiminta-ajatus

Keskusvaalilautakunta on lakisääteinen lautakunta, joka huolehtii valtiollisten vaalien, kuntavaalien, aluevaalien, europarlamenttivaalien ja kansanäänestysten toimittamiseen liittyvistä tehtävistä.

Painopisteet 2025–2027

Vuonna 2025 on alue- ja kuntavaalit.

Vuonna 2026 ei ole säännönmukaisia vaaleja.

Vuonna 2027 on eduskuntavaalit.

Vaalilautakunta	TP 2023	TA 2024	TA 2025	MUUTOS%	TS 2026	TS 2027
Toimintatulot	14 266	14 000	10 000	-28,6 %	10 000	10 000
Toimintamenot	-22 483	-55 590	-32 700	-41,2 %	-33 191	-33 688
Toimintakate (Netto)	-8 217	-41 590	-22 700	-45,4 %	-23 191	-23 688

8.2 Hyvinvointilautakunta

Tehtäväalueet: Terveyttä ja hyvinvointia tukevat palvelut (Pohjanmaan hyvinvointialue), kirjasto- ja kulttuuritoimi, liikuntatoimi, nuorisotoimi

Esittelijä: Hyvinvointipäällikkö, vapaa-aikapäällikkö ja kirjastotoimenjohtaja

Toiminta-ajatus

Hyvinvointilautakunta toimii liikunnan, nuorisotyön, kirjaston ja kulttuuritoiminnan asiantuntijalautakuntana liikuntalain (390/2015), nuorisolain (1285/2016), kirjastolain (29.12.2016/1492) ja kulttuurilain (166/2019) mukaisesti. Lautakunta koordinoi ja kehittää toimialansa toimintaa kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi ja hyvinvointipalveluiden tuottamiseksi kuntalaisille. Hyvinvointilautakunta toimii yhteistyössä muiden lautakuntien, hallintokuntien, yhdistysten, järjestöjen ja alueellisten toimijoiden sekä erityisesti Pohjanmaan hyvinvointialueen kanssa kunnan strategian mukaisesti. Tavoitteena on kaikenikäisten kuntalaisten osallisuuden, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä hyvä fyysinen toimintakyky.

Pohjanmaan hyvinvointialue järjestää alueen sosiaali- ja perusterveydenhuollon sekä erikoissairaanhoidon palvelut 14 alueen kunnalle. Suunnitelmavuosien painopistealueita ovat taloudellisuus, muutosjohtaminen sekä uusien toimintamallien kehittäminen ja vakiinnuttaminen käytäntöön. Ikärakenteen muutos lisää palvelujen tarpeen määrää merkittävästi. Kouluikäisten määrä tulee laskemaan ja eläkeikäisten määrä kasvaa.

Kunta tuottaa hyvinvointia ja terveyttä tukevia palveluja poikkihallinnollisesti. Tavoitteena on aikaansaada toiminnallinen kokonaisuus, joka palvelee kaikenikäisiä kuntalaisia ja heidän tarpeitaan.

8.2.1 3000 Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen

Tilivelvollinen viranhaltija: Hyvinvointipäällikkö

Toiminta-ajatus

Toiminnan tavoitteena on lakisääteinen velvoite edistää kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävä kunnassa on laaja-alainen ja poikkihallinnollinen. Hyvinvointia edistäviä toimia tehdään kunnan kaikilla sektoreilla. Lisäksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä tehdään yhteistyössä paikallisten, alueellisten ja valtakunnallisten toimijoiden kanssa. Keskeisenä yhteistyökumppanina hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä on Pohjanmaan hyvinvointialue. Ympäristöterveydenhuolto järjestetään yhteistoiminnassa Vaasan ja Laihian kesken. Ympäristöterveydenhuolto koostuu eläinlääkinnästä ja terveystalvonnasta.

Vaikuttamistoimielimet

Vaikuttamistoimielimiä ovat nuorisovaltuusto, ikäihmisten neuvosto ja vammaisneuvosto. Niiden tehtävänä on tuoda kohderyhmiensä ääni kuuluviin kunnan toiminnan ja päätöksenteon lisäksi hyvinvointialueen maakunnallisessa toiminnassa. Kunta tukee asukkaiden ja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden osallistumista ja vaikuttamista mahdollistamalla vaikuttamistoimielinten sekä kunnassa toimivien seurojen ja yhdistysten toimintaedellytyksiä ja tiedonsaantia.

Työllisyys

TE-palvelut siirtyvät kuntien järjestämisvastuulle 1.1.25. Uudistuksen toteuduttua Laihian TE-palvelut tuotetaan Pohjanmaan yhteistoiminta-alueella, jossa Vaasan kaupunki toimii järjestämisvastuullisena kuntana. Uudistuksen tavoitteena on vahvistaa työllisyyttä ja lisätä työ- ja elinkeinopalvelujen saatavuutta ja vaikuttavuutta tuomalla palvelut lähemmäksi asiakasta sekä kytkemällä palvelut osaksi laajaa kuntaekosysteemiä.

Ehkäisevä päihdetyö

Ehkäisevän päihdetyön järjestämistä koskeva laki määrittelee kunnan vastuut ehkäisevässä päihdetyössä (523/2015, 5 §, muutos 549/2022). Lain mukaan kunta muun muassa huolehtii ehkäisevän päihdetyön tarpeen mukaisesta järjestämisestä kunnassa, nimeää tehtävistä vastaavan toimielimen sekä suunnittelee ja seuraa tietoon perustuvaa ehkäisevää päihdetyötä. Lain toimeenpanoa tukee Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma (STM 2015). Ehkäisevää päihdetyötä tekevät kunnan eri hallinnonalat, hyvinvointialue, monet eri viranomaiset, järjestöt, yritykset ja yhteisöt: kunnan vastuulla on sovittaa nämä toimet yhteen.

Toimintaympäristön ja palvelutarpeen haasteet vuonna 2025

- Ikääntyvän väestön määrän kasvu
- Lasten ja nuorten erityistarpeisiin vastaaminen, syrjäytymisen ehkäiseminen
- Kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyön muotoutuminen, palvelujen saatavuuden ja paikallisuuden turvaaminen
- Päihde- ja mielenterveysongelmien lisääntyminen kaikissa ikäluokissa
- TE-uudistuksen käynnistäminen

Terveiden ja hyvinvoinnin edistäminen	TP 2023	TA 2024	TA 2025	MUUTOS%	TS 2026	TS 2027
Toimintatulot	550 904	550 000	552 000	0,4 %	560 280	568 684
Toimintamenot	- 684 318	- 785 600	- 813 900	3,6 %	- 826 109	- 838 500
Toimintakate (Netto)	- 133 414	- 235 600	- 261 900	11,2 %	- 265 829	- 269 816

Toiminnan tavoitteet

Strateginen tavoite	Toiminnan tavoite	Toimenpide/mittari
Positiivisen kuntakuvan edistäminen	Ylläpidetään ja kehitetään kunnan lakisääteistä hyvinvointia yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa.	Toimenpiteet <ul style="list-style-type: none"> Aktiivinen kunnan edun varmistaminen hyvinvointialueen päätöksenteossa Verkostoyhteistyö eri toimijoiden kesken Hyvinvointisuunnitelman ja -kertomuksen valmistelu Valtakunnallinen yhteistyö (THL, STM) HYTE-kerroin seuranta Raportointi Yhteistyösopimus Laihian MLL:n kanssa vuosille 2025–2026 (kahden vuoden periodeissa)
	Mahdollistetaan kuntalaisten osallisuus eri väestöryhmissä ja ylläpidetään edunvalvontaa. Ylläpidetään kunnan ja yhdistysten välistä yhteistyötä.	Toimenpiteet <ul style="list-style-type: none"> Vaikuttamistoimielinten toiminnan ylläpitäminen Osallistuminen maakuntatason toimielinten toimintaan Ehkäisevän päihdetyön toteuttaminen Järjestö- ja seurayhteistyön ylläpitäminen. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Laihian osaston avustuksen myöntäminen vuosille 2025–26. Kuntalaisten osallistaminen, tapahtumat, asukasraadit, aloitteet Ikäihmisten ryhmätoiminta
	Työllisyyspalvelu-uudistuksen toteuttaminen	Toimenpiteet <ul style="list-style-type: none"> Osallistua uudistuksen toteutukseen ja tuoda esiin paikallisia erityistarpeita uudistuksen suunnittelussa ja arvioinnissa

Strateginen tavoite	Toiminnan tavoite	Toimenpide/mittari
		<ul style="list-style-type: none"> • Ylläpitää aktiivista viestintää kuntalaisille uudistuksen vaikutuksista • Pitkäaikaistyöttömyyden kasvun vähentäminen • Nuorten työllisyyden tukeminen, syrjäytymisen estäminen

8.2.2 4500 Kirjasto- ja kulttuuritoimi

Tilivelvollinen viranhaltija: Kirjastotoimenjohtaja

Toiminta-ajatus

Kirjasto- ja kulttuuritoimi auttavat luomaan positiivista kuntakuvaa edistämällä kirjallisuuden, kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja niihin liittyvää kansalaistoimintaa.

Kirjasto tarjoaa pääsyn monipuolisiin ja uudistuviin aineistoihin, tukee monipuolista lukemisharrastusta, ohjaa ja tukee tiedonhankintaa sekä tarjoaa tiloja oppimiseen. Kulttuuritoimi ylläpitää kulttuuriperintöä, vahvistaa paikallisidentiteettiä sekä tukee kulttuurin tuottajia ja harrastajia avustuksin ja palkinnoin.

Kirjasto- ja kulttuuritoimi	TP 2023	TA 2024	TA 2025	MUUTOS%	TS 2026	TS 2027
Toimintatulot	6 615	0	5 000	0,0 %	5 075	5 151
Toimintamenot	- 442 358	- 432 760	- 398 476	-7,9 %	- 373 513	- 379 092
Toimintakate (Netto)	- 435 744	- 432 760	- 393 476	-9,1 %	- 368 438	- 373 941

Toiminnan tavoitteet

Strateginen tavoite	Toiminnan tavoite	Toimenpide/mittari
Lapsiperheisiin ja nuoriin panostaminen	Tuetaan lasten ja nuorten lukuharrastusta ja mediataitoja.	Koulu yhteistyötä kehitetään yhteistyösopimuksen mukaisesti. Varhaiskasvatukselle tarjotaan uutena palveluna eteiskirjastotoimintaa.
Harrastusmahdollisuuksien lisääminen erityisesti nuorille ja nykyisten ylläpito	Lisätään nuorten kulttuurihyvinvointia.	Järjestetään nuorille maksuton mysteeripeli kesäkuussa ja elokuvailtoja loma-aikoina. Tehdään yhteistyötä Kössin nuorisokahvilan kanssa.
Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen jatkuva kehittäminen	Päivitetään peruskoulun ja varhaiskasvatuksen kulttuurikasvatussuunnitelma.	Toimitaan aktiivisesti Eepoksen ja alueellisen kehittämiskirjaston työryhmissä, Pohjanmaan lastenkulttuuriverkoston ohjausryhmässä sekä Kaikukorttiverkostossa.
Kulttuurin ja vapaa-ajan kehittäminen	Kerätään palautetta kirjaston tiloista ja palveluista.	Järjestetään asiakastytytyväisyyskysely.
	Kehitetään kirjaston digitaalista ympäristöä.	Valmistaudutaan Eepos-kirjastojen vanhentuneen kirjastojärjestelmän vaihtoon.
	Kehitetään Laihian kulttuuritarjontaa yhdessä muiden kulttuuritoimijoiden kanssa.	Järjestetään 3–4 matalan kynnyksen kulttuuritapahtumaa. Kehitetään uusi vuotuinen musiikkitapahtuma, esimerkiksi Krossin soitot.
Laihian kunta on hyvä ja houkutteleva työnantaja	Tarjotaan nuorille harjoitteluja kesätyöpaikkoja	Tarjotaan nuorille yrittäjille työtilaisuuksia tapahtumia järjestettäessä.

8.2.3 4700 Liikuntatoimi

Tilivelvollinen viranhaltija: Vapaa-aikapäällikkö

Toiminta-ajatus

Kunnan tehtävänä on luoda yleisiä edellytyksiä liikunnalle paikallisella tasolla järjestämällä eri kohderyhmät huomioon ottavia liikuntapalveluita, terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa, tukemalla kansalaistoimintaa ja rakentamalla sekä ylläpitämällä liikuntapaikkoja.

Liikuntatoimi	TP 2023	TA 2024	TA 2025	MUUTOS%	TS 2026	TS 2027
Toimintatulot	151 448	147 700	157 600	6,7 %	159 964	162 363
Toimintamenot	- 889 244	- 971 059	- 824 609	-15,1 %	- 861 472	- 867 972
Toimintakate (Netto)	- 737 796	- 823 359	- 667 009	-19,0 %	- 701 508	- 705 608

Toiminnan tavoitteet

Strateginen tavoite	Toiminnan tavoite	Toimenpide/mittari
Harrastusmahdollisuuksien lisääminen erityisesti nuorille ja nykyisten ylläpito	Liikunnan toimenpidesuunnitelmaan kirjatut tavoitteet	Liikunnan toimenpidesuunnitelman vuosittainen päivittäminen ja tavoitteiden toteutus sekä seuranta
	Aktiivinen hankehaku	Uusien liikunta- ja harrastuspaikkojen sekä toimintojen suunnittelu ja kuntalaisten osallistaminen.
Lapsiperheisiin ja nuoriin panostaminen	Lasten, nuorten ja lapsiperheiden liikuntaneuvonta	Liikuntaneuvonta osana elintapaohjauksen palveluketjua Liikunnalliset tapahtumat ja kampanjat
Positiivisen kuntakuvan edistäminen	Liikuntapalveluiden suuntaaminen erityisesti väestöryhmiin, joiden liikuntaan osallistumisessa on esteitä taloudellisten, sosiaalisten, kulttuuristen tai ikään liittyvien tekijöiden vuoksi.	Liikuntamahdollisuuksien tarjoaminen kuntalaisten omissa elinympäristöissä ja yhteisöissä.
	Uimahalli tutuksi kuntalaisille, käyttöasteen tehostaminen	Kaikenikäisille ohjattua uimaopetusta ja muuta vesiliikuntaa Kampanjat ja markkinointi
	Kuntalaisten omatoimisen luonnossa liikkumisen tukeminen	Polkujen ja reitistöjen parantaminen Karttojen päivittäminen

8.2.4 4800 Nuorisotoimi

Tilivelvollinen viranhaltija: Vapaa-aikapäällikkö

Toiminta-ajatus

Nuorisotyön tavoitteena on nuorisolain (1285/2016) mukaisesti nuorisotyön ja erityisnuorisotyön keinoin monialaisverkostossa tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä sekä edistää nuorten osallisuutta, elämänhallintaa, yhdenvertaisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia. Nuorisotyön ensisijainen tavoite on tukea nuorten hyvinvointia. Nuorisopalvelut sisältävät myös nuorisovaltuuston toiminnan koordinoimisen.

Nuorisotoimi	TP 2023	TA 2024	TA 2025	MUUTOS%	TS 2026	TS 2027
Toimintatulot	43 302	92 500	67 500	-27,0 %	68 513	69 540
Toimintamenot	- 243 017	- 307 112	- 320 968	4,5 %	- 325 774	- 330 652
Toimintakate (Netto)	- 199 715	- 214 612	- 253 468	18,1 %	- 257 262	- 261 112

Toiminnan tavoitteet

Strateginen tavoite	Toiminnan tavoite	Toimenpide/mittari
Laihiasta tulee mielikuva asukas-, perhe- ja yrittäjäystävällisestä kunnasta	Kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen nuorisotyössä	Teemoihin perustuvaa suunnitelmallista toimintaan. Tukea toimintaan valtakunnallisista teemaviikoista. Asiantuntijavierailut.
Viestinnän kehittäminen	Tietoa toiminnan vaikuttavuudesta	Etsivän nuorisotyön tilastoinnin (Parent) ja sosiaalisen vahvistumisen mittarin (Sovari) tulokset myös näkyviksi ja päätöksenteon tueksi.
Kulttuurin ja vapaa-ajan kehittäminen	Nuorten osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistäminen	Yhdessä tekeminen, lasten ja nuorten osallistaminen toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen tasa-arvoisesti.
Harrastusmahdollisuuksien lisääminen erityisesti nuorille ja nykyisten ylläpito	Harrastustoiminnan tukeminen	Kunnan harrastusmahdollisuuksista tiedottaminen. Harrastamisen Suomen mallin harrastushakuun osallistuminen.
Laihian kunta on hyvä ja houkutteleva työnantaja	Etsivänuorisotyön saavutettavuuden kehittäminen	Etsivään nuorisotyöhön lisää henkilöstöresursseja.
Lapsiperheisiin ja nuoriin panostaminen	Kouluysteistyön jatkaminen ja kehittäminen	Osallistuminen koulunuorisotyön hankehaakuun, työmuodon laajentaminen ala-asteille.

8.3 Sivistyslautakunta

Tehtäväalueet: Varhaiskasvatus, esiopetus, perusopetus, toisen asteen koulutus, aikuiskoulutus

Esittelijä: Sivistysjohtaja

Toiminta-ajatus

Järjestetään varhaiskasvatukseen, esi- ja perusopetukseen, toisen asteen koulutukseen sekä aikuiskoulutukseen liittyviä palveluita kuntalaisille mahdollisimman laadukkaasti ja kustannustehokkaasti.

Sivistyslautakunnan alaisia toimintoja ovat varhaiskasvatus-, perusopetus- ja lukiopalvelut sekä Alma- ja Kuula-opistojen tarjoamat palvelut.

Sivistystoimen psykologi-, kuraattori- ja neopsykologitoteuttaa Pohjanmaan hyvinvointialue. Palveluiden saatavuuden varmistaminen on edelleen ensiarvoisen tärkeää.

Ikäluokkien koko syntymävuoden mukaan:

2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
63	74	65	59	58	52	ennuste 50

Varhaiskasvatuksessa menojen on arvioitu syntyvyyden vähenemisen myötä laskevan. Lisäksi syntyvyyden väheneminen vähentää varhaiskasvatuspaikkojen tarvetta. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain muutoksen myötä varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja on alennettu vuoden 2023 aikana ja tämä muutos on pienentänyt kunnan varhaiskasvatuksen tuloja. Valtuusto on 19.6.2023 päättänyt, että kotihoidon kuntalaisä otetaan käyttöön Laihialla koeluontoisesti ajalle 1.1.2024–31.12.2025. Kuntalaisän määrä 250 €/kk myönnetään yhdestä alle 3-vuotiaasta lapsesta. Muista alle esiopetusikäisistä sisaruksista myönnetään kuntalaisää 100 €/kk. Sisaruslisä maksetaan sen vuoden heinäkuun loppuun, kun lapsi aloittaa esikoulun.

Alakoulujen oppilasmäärät ovat alkaneet laskemaan. Suurimmat ikäluokat ovat siirtyneet yläkoulun yksikköön ja sitä kautta myös lukioon. Perusopetuksessa olevien oppilaiden kokonaismäärä on alkanut laskea. Tämä tulee vaikuttamaan oleellisesti myös henkilöstön tarpeeseen ja mahdollisesti kouluverkkoon. Vuoden 2025 aikana oppilasmäärä vähenee ainakin yhden opetusryhmän verran.

Kouluikäisten kokonaismäärän arvio lukuvuoden alkaessa:

2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
1044	975	919	864	765	735	669

8.3.1 2000 Sivistyspalvelut

Sivistyspalvelut	TP 2023	TA 2024	TA 2025	MUUTOS%	TS 2026	TS 2027
Toimintatulot	0	0	0		0	0
Toimintamenot	0	0	-12 300		-12 485	-12 672
Toimintakate (Netto)	0	0	-12 300		-12 485	-12 672

8.3.2 4000 Varhaiskasvatus

Tilivelvollinen viranhaltija: Varhaiskasvatuksen johtaja, päiväkodin johtajat ja perhepäivähoidon ohjaaja

Toiminta-ajatus

Tehtävänä on järjestää varhaiskasvatuslain mukainen hoitopaikka alle kouluikäisille lapsille huomioiden lapsen yksilöllisyys ja erityistarpeet sekä mahdollistaa varhainen puuttuminen. Varhaiskasvatuspaikan järjestelyaika on 4 kk ja työllistymistilanteissa 2 viikkoa.

Varhaiskasvatusta toteutetaan 2022 päivitetyn Laihian kunnan varhaiskasvatussuunnitelman mukaan, joka pohjautuu valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Toiminnallisia ja taloudellisia tunnuslukuja:

Tunnusluvut	TP 2021	TP 2022	TP 2023	TA 2024
Lapsia yhteensä vuoden lopussa	363	350	357	300
Päiväkodeissa	142	134	159	159
Ryhmäperhepäivähoidossa	70	87	49	42
Perhepäivähoidossa	65	54	44	37

Tulos/kustannuspaikka	TP2023	TA2024	TA2025
Päiväkotitoiminta	-	-2 225 146	-1 919 850*
Perhepäivähoito	-396 261	-409 500	-390 500
Ryhmäperhepäivähoito	-753 015	-688 119	-621 155
Muu varhaiskasvatus		-798 389	-804 900

Ryhmäperhepäivähoidossa vuonna 2024 lopetti toimintansa kaksi ryhmäperhepäivähoidon yksikköä.

* Sisäiset vuokrat, siivouspalvelut ja pääomavuokrat arvioituna

Varhaiskasvatus	TP 2023	TA 2024	TA 2025	MUUTOS%	TS 2026	TS 2027
Toimintatulot	474 453	445 500	361 500	-18,9 %	366 923	372 426
Toimintamenot	-4 633 321	-4 805 379	-4 646 189	-3,3 %	-4 710 389	-4 775 552
Toimintakate (Netto)	-4 158 868	-4 359 879	-4 284 689	-1,7 %	-4 343 467	-4 403 126

Toiminnan tavoitteet

Strateginen tavoite	Toiminnan tavoite	Toimenpide/mittari
Lapsiperheisiin ja nuoriin panostaminen	Eri hoitomuotojen säilyttäminen.	Hoitopaikkojen tarpeen aktiivinen ennakointi.
	Varhainen puuttuminen lasten ja perheiden tuen tarpeisiin.	Tukitoimien riittävyys ja pätevien varhaiskasvatuksen erityisopettajien rekrytointi.
	Toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman jatkuva käyttö.	Arvioidaan toimintaa ja päivitetään suunnitelmaa tarpeen mukaan.
	Kiusaamisen ehkäiseminen.	Kiusaamisen vastaisen suunnitelman käyttö jatkuu.
Laihian kunta on hyvä ja houkutteleva työnantaja	Pätevän henkilöstön riittävyys.	Kilpailukykyiset palkat ja henkilöstöedut.
	Henkilöstön hyvinvointi ja toimivat tiimit.	Koulutus/työnohjaus tarpeen mukaan ja esihenkilön tuki.
Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen jatkuva kehittäminen	Henkilöstön kouluttaminen.	Järjestetään henkilöstölle koulutuksia tasaisin väliajoin/tarpeen mukaan. Vertikal videokirjaston käyttöönotto.
	Laadunarviointi.	Kansallisen laadunarviointijärjestelmä Valsin käyttöönotto päiväkodeissa.
	Päivitettyjen turvallisuussuunnitelmien käyttöönotto.	Henkilöstön perehdyttäminen.
	Lääkehoidon turvallinen toteutus.	Kunta- ja yksikkökohtaisten lääkehoitosuunnitelmien laatiminen.

8.3.3 4100 Esiopetus

Tilivelvollinen viranhaltija: Varhaiskasvatuksen johtaja ja päiväkodin johtaja

Toiminta-ajatus

Kunta on velvollinen järjestämään esiopetusta alueellaan asuville lapsille oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna ja oppivelvollisuuden alkamisvuonna pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville lapsille. Esiopetus on perusopetuslain mukaista suunnitelmallista kasvatusta ja opetusta, jonka tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä antaa heille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Lisäksi tavoitteena on osana varhaiskasvatusta parantaa lasten oppimisedellytyksiä. Esiopetus ei ole koulua vaan oppimista leikin varjolla lapsen ehdoilla. Esiopetusta ohjaa valtakunnallinen ja paikallinen esiopetuksen opetussuunnitelma. Esiopetus on muuttunut velvoittavaksi 1.8.2015 alkaen. Opetus kestää 700 tuntia lukuvuodessa ja noudattaa suurimmalta osin perusopetuksen työpäiviä.

Toiminnallisia ja taloudellisia tunnuslukuja:

Tunnusluvut	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Esiopetuksessa olevien lasten määrä	105	62	72
Vuosikate	-683 327	-640 123	-411 372*
Kustannus €/lapsi	-6508	-10 324	

* Sisäiset siivouspalvelut, rakennusten vuokrat ja pääomavuokrat puuttuvat.

Esiopetus	TP 2023	TA 2024	TA 2025	MUUTOS%	TS 2026	TS 2027
Toimintatulot	34 574	0	0	0,0 %	0	0
Toimintamenot	- 717 902	- 640 123	- 541 255	-15,4 %	- 547 997	- 554 840
Toimintakate (Netto)	- 683 327	- 640 123	- 541 255	-15,4 %	- 547 997	- 554 840

Toiminnan tavoitteet

Strateginen tavoite	Toiminnan tavoite	Toimenpide/mittari
Lapsiperheisiin ja nuoriin panostaminen	Varhainen puuttuminen lasten ja perheiden tuen tarpeisiin.	Tukitoimien riittävyys ja pätevän varhaiskasvatuksen erityisopettajan rekrytointi esiopetukseen.
	Nivelvaihe perusopetukseen joustavaksi ja toimivaksi.	Yhteistyö koulujen kanssa.
	Toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman jatkuva käyttö.	Arvioidaan toimintaa ja päivitetään suunnitelmaa tarpeen mukaan.
	Kiusaamisen ehkäiseminen.	Kiusaamisen vastaisen suunnitelman käyttö jatkuu.

Strateginen tavoite	Toiminnan tavoite	Toimenpide/mittari
Laihian kunta on hyvä ja houkutteleva työnantaja	Pätevän henkilöstön riittävyys.	Kilpailukykyiset palkat ja henkilöstöedut.
	Henkilöstön hyvinvointi.	Koulutus/työnohjaus tarpeen mukaan ja esihenkilön tuki.
Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen jatkuva kehittäminen	Henkilöstön kouluttaminen.	Järjestetään henkilöstölle koulutuksia tasaisin väliajoin/tarpeen mukaan. Vertikal videokirjaston käyttöönotto.
	Oppimisen tuen uudistaminen uuden lain mukaisesti.	Laaditaan uusi paikallinen oppimisen ja esiopetuksen tuen suunnitelma ja siihen liittyvät järjestelyt sekä koulutetaan tähän henkilökuntaa.

8.3.4 4200 Perusopetus

Tilivelvolliset viranhaltijat:

Sivistysjohtaja, opetuspäällikkö, rehtorit, koulunjohtajat

Toiminta-ajatus

Järjestää perusopetuslain mukaisesti opetusta oppivelvollisuusikäisille (vuosiluokat 1–9).

Laihian kunta on päättänyt järjestää perusopetuslain mukaista aamu- ja iltapäivätoimintaa kunnassa toimivien koulujen ensimmäisen ja toisen vuosiluokan oppilaille sekä muiden vuosiluokkien osalta 17 §:n 2 momentissa tarkoitetuille oppilaille. Lukuvuoden 2024–2025 aikana toimintaa on vahvistettu ap/ip-koordinaattorin resurssilla, jota jatketaan.

Lukuvuoden 2024–2025 alkaessa yhtenäiskoulujärjestelmä on purkautunut ja kaikki yksiköt ovat aloittaneet itsenäisinä kouluina. Uutena viranhaltijana kuntaan on palkattu opetuspäällikkö. Yläkoululle on rekrytoitu virkarehtori ja alakouluihin valittu toiminnasta vastaava koulunjohtaja (rehtori).

Toiminnallisia ja taloudellisia tunnuslukuja

Tunnusluvut	TP 2022	TP 2023	TA 2024
Nettomenot	-9 243 132	-10 091 883	-10 289 296
Oppilaat	1 081	1072	1059
Oppitunteja (vvh)	2 056	2106	2151
Kustannus €/oppilas	8 550	9414	9716
Oppitunteja/oppilas	1,90	1,96	2,03

Perusopetus	TP 2023	TA 2024	TA 2025	MUUTOS%	TS 2026	TS 2027
Toimintatulot	485 173	275 000	282 100	2,6 %	286 332	290 626
Toimintamenot	-10 530 576	-10 564 296	-11 042 728	4,5 %	-11 180 603	-11 320 547
Toimintakate (Netto)	-10 045 403	-10 289 296	-10 760 628	4,6 %	-10 894 272	-11 029 920

Toiminnan tavoitteet

Strateginen tavoite	Toiminnan tavoite	Toimenpide/mittari
Lapsiperheisiin ja nuoriin panostaminen	Hankkeisiin osallistuminen	Haetaan OKM:n, OPH:n ja AVI:n hankkeiden rahoitusta. <i>Vastuhenkilö opetuspäällikkö</i>
	Liikuntaluokkapedagogiikan kehittäminen	Liikuntaluokkien toiminnan selkiyttäminen <i>Vastuhenkilö rehtori</i>
	Edistetään oppilaan psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia	Harrastustoiminnan jatkaminen valtionavustusten kautta.

Strateginen tavoite	Toiminnan tavoite	Toimenpide/mittari
		<p>Kouluvalmentajan työn jatkaminen ja mahdollinen laajentaminen alakouluille.</p> <p>Psykososiaalisen tuen lisääminen ja nepsyvalmennuksen kehittäminen</p> <p>Uusien ja vanhojen toimintamallien jalkauttaminen hyvään ja asialliseen käytökseen puuttumiseen / kannustamiseen.</p> <p><i>Vastuuhenkilöt sivistysjohtaja, opetuspäällikkö, rehtorit</i></p>
	Yrittäjyyskasvatuksen kehittäminen	<p>Yrityskylätoiminnan jatkaminen 6lk. + 9lk. Nuori yrittäjyys -ohjelman toteuttaminen.</p> <p><i>Vastuuhenkilöt rehtori ja koulunjohtajat</i></p>
	Aamu- ja iltapäivätoiminnan kehittäminen	<p>Ap/ip-toiminnan laajuuden arviointi ja koordinaattorin tehtävän kehittäminen</p> <p><i>Vastuuhenkilö opetuspäällikkö</i></p>
Laihian kunta on hyvä ja houkutteleva työnantaja	Henkilöstön hyvinvoinnin lisääminen	<p>Kehitetään mentorointia ja tarjotaan aktiivisesti työnohjauksen mahdollisuutta opetushenkilöstölle.</p> <p><i>Vastuuhenkilöt sivistysjohtaja, opetuspäällikkö, rehtori, koulunjohtajat</i></p>
Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen jatkuva kehittäminen	Koulujen itsenäisen toiminnan jatkaminen yhtenäiskoulujärjestelmän purkautumisen jälkeen	<p>Erityisesti rehtoreiden ja koulunjohtajien kouluttaminen erilliskoulumallissa. Tarvittavien tiimien perustaminen.</p> <p><i>Vastuuhenkilö opetuspäällikkö</i></p>
	Oppimisen tuen uudistaminen uuden lain mukaisesti	<p>Laaditaan uudet paikalliset oppimisen ja koulunkäynnin tuen suunnitelmat ja järjestelyt, koulutetaan tähän henkilökuntaa.</p> <p><i>Vastuuhenkilöt sivistysjohtaja, opetuspäällikkö</i></p>
	Erityisopetuksen konsultation kehittäminen	<p>Lisätään erityisopettajien konsultaatiotunteja.</p> <p><i>Vastuuhenkilöt sivistysjohtaja, opetuspäällikkö</i></p>
	Koulujen henkilöstömäärän tarkastelu pidemmällä aikavälillä	<p>Tarkastellaan henkilöstömäärän ja opetusryhmien tarvetta oppilasmäärien laskiessa.</p>

Strateginen tavoite	Toiminnan tavoite	Toimenpide/mittari
		<i>Vastuuhenkilöt sivistysjohtaja, opetuspäällikkö</i>
	Jatko-opintokelpoisuuden varmistaminen	Oppilaiden riittävä tuki päättötodistuksen saamiseksi <i>Vastuuhenkilöt opetuspäällikkö, rehtori</i>

8.3.5 4300 Toisen asteen koulutus

Tilivelvollinen viranhaltija: Lukion rehtori ja sivistysjohtaja

Toiminta-ajatus

Laihian lukio antaa lukiolain (21.8.1998/629) mukaista opetusta. Laihian lukio toimii tasokkaana yleislukiona, joka mahdollistaa jatko-opinnot yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin ja muihin kolmannen asteen oppilaitoksiin. Lukio on kurssimuotoinen ja luokaton joustavuutta ja ajankohtaisuutta korostaen. Toiminta määräytyy lukiolain ja -asetuksen mukaisena, lukuvuosittain sivistyslautakunnan hyväksymän työ- ja toimintasuunnitelman mukaan.

Toiminnallisia ja taloudellisia tunnuslukuja / lukiokoulutus

Tunnusluvut	TP 2022	TP 2023	TA 2024
Nettomenot	-1 069 944	-1 114 266	-1 083 500
Opiskelijat	147	159	151
Kurssit (vvk)	200	195	206
Kustannus €/oppilas	7 278	7008	7175

Toisen asteen koulutus	TP 2023	TA 2024	TA 2025	MUUTOS%	TS 2026	TS 2027
Toimintatulot	30 729	10 000	0	-100,0 %	0	0
Toimintamenot	-1 136 446	-1 093 500	-1 079 210	-1,3 %	-1 092 786	-1 106 565
Toimintakate (Netto)	-1 105 717	-1 083 500	-1 079 210	-0,4 %	-1 092 786	-1 106 565

Toiminnan tavoitteet

Strateginen tavoite	Toiminnan tavoite	Toimenpide/mittari
Lukiokoulutuksen säilyminen Laihialla ja sen kehittäminen	Hyvät valmiudet yo-tutkintoon ja jatko-opintoihin	Kattava opetustarjonta, tasokas opetus
	Kansainvälisyysosaamisen taidot	Kv-opinto-kokonaisuus, teemapäivät
	Talousoosaamisen taidot	Talousoosaamisen opintokokonaisuus, teemapäivät
	Yliopisto- ja korkeakouluysteistyön vahvistaminen, sujuva siirtyminen korkeakouluopintoihin	Yliopistovierailut, opiskelijavierailut koululla, tutustumiskurssit

8.3.6 4400 Aikuiskoulutus

Tilivelvollinen viranhaltija: Kansalaisopisto Alman rehtori, Kuula-opiston rehtori ja sivistysjohtaja

Toiminta-ajatus

Kansalaisopisto Alma ja Kuula-opisto tarjoavat vapaan sivistystyön palveluja Laihian asukkaille. Opistojen kursseille voi kuitenkin ilmoittautua yli kuntarajojen. Laihian kunta ostaa taiteen perusopetuksen musiikin (instrumentit) sekä tanssin opetuksen osalta Vaasan kaupungin Kuula-opistolta. Vaasan kaupunki on vahvistanut musiikin opetuksen opetussuunnitelman, jota noudatetaan Laihian sivutoimipisteessä.

Aikuiskoulutus	TP 2023	TA 2024	TA 2025	MUUTOS%	TS 2026	TS 2027
Toimintatulot	0	0	0	0,0 %	0	0
Toimintamenot	- 201 113	- 227 650	- 233 350	2,5 %	- 236 850	- 240 403
Toimintakate (Netto)	- 201 113	- 227 650	- 233 350	2,5 %	- 236 850	- 240 403

Toiminnan tavoitteet

Strateginen tavoite	Toiminnan tavoite	Toimenpide/mittari
Kulttuurin ja vapaa-ajan kehittäminen	Monipuolisuus ja taloudellisuus	Hyvä yhteistyö toiminnassa Tarkoituksenmukaiset toimitilat
	Kurssien sisällöt vastaavat kysyntää	Uusien kurssien suunnittelu kuntalaisia kuullen ja osallistaen.
	Elinikäinen oppiminen	Tarjotaan mahdollisuuksia kehittää taitoja ja tietämystä ikään tai taustaan katsomatta.
Positiivisen kuntakuvan edistäminen	Yhteiskunnallinen osallisuus	Kursseille osallistuminen vahvistaa yksilöiden osallisuutta yhteiskunnassa, edistää kansalaisaktiivisuutta.
	Kulttuurinen ja sosiaalinen kehitys	Monipuolisella kurssitarjonnalla mahdollistetaan kaiken ikäisille osallistuminen kulttuuriseen ilmaisuun ja vuorovaikutukseen.

8.4 Tekninen lautakunta

Tehtäväalueet: Tekninen toimi, tilahallinta, liikennealueet, yleiset alueet, jätehuolto, liikenneolot, vesihuoltolaitos, rakennus- ja ympäristötoimi

Esittelijä: Tekninen johtaja

Toiminta-ajatus

Tuotetaan kiinteistöihin, liikennealueisiin, yleisiin alueisiin, jätehuoltoon ja vesihuoltolaitokseen liittyviä palveluja kuntalaisille mahdollisimman kustannustehokkaasti ja laadukkaasti.

Valtuusto hyväksyi kokouksessaan 3.10.2022 § 48 kunnan uuden strategian, jonka mukaisesti kunnan keskeiset arvot ovat yhteisöllisyys, turvallisuus ja vastuullisuus. Teknisen lautakunnan tulee pohtia, miten kyseiset arvot näyttäytyvät hallintokunnan toiminnassa.

Tekninen lautakunta pyrkii kehittämään toimintaansa kunnan uuden strategian mukaisesti siten, että Laihiasta tulee mielikuva asukas-, perhe- ja yrittäjäystävällisestä kunnasta. Osaavan, rohkean ja innovatiivisen toimintatavan tuominen infran hoitoon ja kehittämiseen huomioiden kunnan taloudellisten resurssien puitteet.

8.4.1 5100 Tekniset palvelut

Tilivelvollinen viranhaltija: Tekninen johtaja

Toiminta-ajatus

Tavoitteena on tarjota osaavalla, rohkealla ja innovatiivisella toimintatavalla mahdollisimman laadukasta ja kustannustehokasta palvelua kuntalaisille sekä kunnan eri toimialoille. Lisäksi yhtenä päätavoitteena on tasapainoisen talouden ylläpitäminen.

Tehtävänä on päätöksentekoon liittyvien asioiden valmistelu, toiminnan johtaminen, kesäpestin järjestäminen sekä suunnittelu, rakennuttaminen ja rakentaminen. Pienemmät hankkeet suunnitellaan ja rakennetaan omana työnä. Pääosa suunnittelusta ja rakentamisesta ostetaan.

Toimintaympäristön muutokset suunnittelukaudelle 2023–2025

Kiinteistöhoito siirtyi vuoden 2023 alusta uuteen perustettuun yhtiöön Laihian Tilapalvelu Oy:n. Tekniseltä osastolta siirtyi 5 henkilöä uuteen yhtiöön. Kiinteistöpäällikön tehtävät siirtyivät Tilapalvelun kiinteistöpäällikölle.

Liikunta-alueiden hoito ja investointien toteuttaminen siirtyi myös vuoden 2023 alusta teknisen lautakunnan alaisuuteen. Tapahtuneiden muutosten jälkeen on vuodet 2023–2024 ns. tehtävien ja toimintamallien sisäänajoa, jona aikana kehitetään ja selkeytetään erityisesti näiltä osin toimintaa.

Tekniset palvelut	TP 2023	TA 2024	TA 2025	MUUTOS%	TS 2026	TS 2027
Toimintatulot	0	0	0	0,0 %	0	0
Toimintamenot	- 359 927	- 332 816	- 414 111	24,4 %	- 420 225	- 426 431
Toimintakate (Netto)	- 359 927	- 332 816	- 414 111	24,4 %	- 420 225	- 426 431

Toiminnan tavoitteet

Strateginen tavoite	Toiminnan tavoite	Toimenpide/mittari
Tasapainoisen talouden ylläpitäminen	Energiansäästö kohteiden ja toimenpiteiden innovatiivinen kehittäminen	Seurataan kuukausittain energiankulutusta. Kiinteistöjen energiankulutuksen pienentäminen remonttien yhteydessä.
Viestinnän kehittäminen	Viestinnän kehittäminen	Lisätään ennakkoviestintää teknisen osaston toimista. Tiivistetään yhteistyötä paikallislehden kanssa erilaisten juttuvinkkien avulla.
Saavutettavuuden kehittäminen	Kunnan saavutettavuuden parantaminen	Toimitaan aktiivisesti kunnan alueen suurien liikennehankkeiden ohjausryhmissä kunnan tahtotilan huomioimiseksi.
Osaavan, rohkean ja innovatiivisen toimintatavan rakentaminen	Nopea, rohkea ja innovatiivinen toimintatapa sidosryhmien yhteistyössä	Kehitetään yhteistyötä eri hallintokuntien, tytäryhtiöiden sekä kolmannen sektorin kanssa

Strateginen tavoite	Toiminnan tavoite	Toimenpide/mittari
Liike- ja yritystilojen sekä yritystonttien lisääminen	Yhteistyön kehittäminen alueen yritysten kanssa teknisen toimen alaisissa kohteissa	Tehdään yhteistyössä Laihian Tilapalvelun kanssa.
Osaavan, rohkean ja innovatiivisen toimintatavan rakentaminen	Turvallisuuden parantaminen turvallisuuskyselyn pohjalta	Turvallisuuskyselyn toteuttaminen ja turvallisuussuunnitelman päivittäminen yhteistyössä muiden hallintokuntien ja konserniyhtiöiden kanssa.

8.4.2 5200 Kiinteistöpalvelut

Tilivelvollinen viranhaltija: Tekninen johtaja

Toiminta-ajatus

Tavoitteena on tarjota mahdollisimman laadukasta ja kustannustehokasta palvelua kunnan eri kiinteistöjen käyttäjille yhteistyössä Laihian Tilapalvelu Oy:n kanssa. Ylläpidetään kiinteistöjä kustannustehokkaasti ja tarjoten käyttäjille mahdollisimman terveelliset ja viihtyisät työskentelyolosuhteet ennakoiden korjaustarpeet.

Tilahallinta	TP 2023	TA 2024	TA 2025	MUUTOS%	TS 2026	TS 2027
Toimintatulot	4 007 103	4 258 203	3 718 905	-12,7 %	3 730 189	3 741 642
Toimintamenot	-3 047 680	-2 654 810	-2 504 000	-5,7 %	-2 541 560	-2 579 683
Toimintakate (Netto)	959 423	1 603 393	1 214 905	-24,2 %	1 188 629	1 161 959

Toiminnan tavoitteet

Strateginen tavoite	Toiminnan tavoite	Toimenpide/mittari
Positiivisen kuntakuvan edistäminen	Käyttäjillä terveelliset olosuhteet.	Aktiivinen, nopea ja osaava toiminta yhdessä Laihian Tilapalvelu Oy:n kanssa.
Tasapainoisen talouden ylläpitäminen	Kustannusten hallinta ja energiansäästön toteutuksen kehittäminen	Energiakulutuksen systemaattinen seuranta ja muutoksiin reagointi.
Osaavan, rohkean ja innovatiivisen toimintatavan rakentaminen	Toiminnan palvelurakenteen kehittäminen käyttäjien tarpeiden mukaisiksi	Hallintokuntien välisen yhteistyön kehittäminen
Positiivisen kuntakuvan edistäminen	Koulujen ja niiden ympäristöjen kokonaisturvallisuuden kehittäminen	Kunnan kiinteistöjen valvonnan tehostaminen valvontakameroiden, liikennemerkkein ja tiedottamisen keinoin yhteistyössä muiden hallintokuntien kanssa

8.4.3 5300 Kadut ja yleiset alueet

Tilivelvollinen viranhaltija: Katuinsinööri

Toiminta-ajatus

Liikenneväyliä ylläpidetään hyväksytyjen laatutavoitteiden mukaisesti ja kustannustehokkaasti. Käyttäjille tarjotaan turvalliset liikkumisolosuhteet.

Kadut ja yleiset alueet	TP 2023	TA 2024	TA 2025	MUUTOS%	TS 2026	TS 2027
Toimintatulot	2 647	1 000	1 000	0,0 %	1 015	1 030
Toimintamenot	- 796 166	- 759 735	- 912 279	20,1 %	- 925 851	- 939 627
Toimintakate (Netto)	- 793 519	- 758 735	- 911 279	20,1 %	- 924 836	- 938 596

Toiminnan tavoitteet

Strateginen tavoite	Toiminnan tavoite	Toimenpide/mittari
Saavutettavuuden kehittäminen	Kunnan eri osa-alueiden saavutettavuuden kehittäminen yksityisteiden hoidon ja kunnostuksen avulla. Siltojen kuntokartoitus ja rekisteri saatetaan ajan tasalle	Yksityisteiden hoidon ja siltojen kunnostuksien kartoitus erilaisia rahoitusmalleja hyödyntäen
Kunnan kaava-alueiden julkikuvan parantaminen	Kaava-alueiden julkikuvan ja saavutettavuuden kehittäminen katuverkoston kuntoa parantamalla.	Katuverkoston peruskorjauksen PTS:n jatkuva päivittäminen ja ajan tasalla pitäminen. Jatketaan keskustan alueen siistimistä.
Osaavan, rohkean ja innovatiivisen toimintatavan rakentaminen	Osaava, nopea, rohkea ja innovatiivinen toimintatapa energiansäästötoimenpiteissä	Tuodaan uusia teknisiä innovaatioita ja toimintatapoja katuväläistuksen hallintaan, pääsulakkeiden kokojen tarkistus.
Viestinnän kehittäminen	Saadaan kunnan hoidossa olevien yksityisteiden tiekunnat aktiivisesti toimimaan.	Tehostetaan tiedotusta tiekuntien pakollisuudesta. Avustetaan maanomistajia tiekunnan uudelleen käynnistämisessä ja yksityisten tieyksiköinnissä.

8.4.4 5400 Puistot ja viheralueet

Tilivelvollinen viranhaltija: Maanmittausinsinööri

Toiminta-ajatus

Kunnan yleisten alueiden hoito, ylläpito ja kehittäminen tarjoten kuntalaisille viihtyisän ympäristön virkistyttyä sekä lisäten positiivista kuntakuvaa. Yleiset alueet sisältävät jatkossa myös liikunta- ja leikkikenttä-alueet.

Puistot ja viheralueet	TP 2023	TA 2024	TA 2025	MUUTOS%	TS 2026	TS 2027
Toimintatulot	10 966	0	0	0,0 %	0	0
Toimintamenot	- 233 730	- 238 315	- 101 758	-57,3 %	- 103 191	- 104 644
Toimintakate (Netto)	- 222 764	- 238 315	- 101 758	-57,3 %	- 103 191	- 104 644

Toiminnan tavoitteet

Strateginen tavoite	Toiminnan tavoite	Toimenpide/mittari
Kunnan kaava-alueiden julkikuvan parantaminen	Asuinalueiden ja liikekeskustan viihtyisyyden parantaminen puistoalueiden siistillä yleisilmeellä	Puistoalueiden kunnostustoimenpiteitä budjetin sallimissa rajoissa sekä yleisten alueiden ylläpito
Viihtyisät asuinalueet	Virkistysalueiden kehittäminen kuntalaisten mielipiteet huomioiden	Yhteistyön kehittäminen alan yritysten kanssa yleisten alueiden hoidon- ja kehittämisen osalta
Kulttuurin ja vapaa-ajan kehittäminen	Liikunta-alueiden hoidon kehittäminen	Lisätään yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa liikuntapaikkojen sekä leikkikenttien hoidossa ja niiden kehittämisessä
	Liikunta- ja leikkialueiden määrän ja olosuhteiden kriittinen tarkastelu viranomaisyönä taloudentasapainotus päätösten mukaisesti.	Laaditaan selvitys kunnan leikkikenttien kunnosta ja käytöstä. Tehdään leikkikenttien yhdistämisseelvitys ja toteutusaikataulu.

8.4.5 5500 Jätehuolto

Tilivelvollinen viranhaltija: Katuinsinööri

Toiminta-ajatus

Jätehuollon taksat pidetään kuntalaisille kilpailukykyisinä. Opastetaan kuntalaisia lisäämään kierrätystä sekä kaatopaikalle menevän jätteen määrää minimoidaan.

Palveluita tehostetaan kustannustehokkaaksi. Vuonna 2020 voimaan tulleen jätelain mukaisesti jätehuolto tulee kattamaan toiminnastaan syntyvät kustannukset.

Jätehuolto	TP 2023	TA 2024	TA 2025	MUUTOS%	TS 2026	TS 2027
Toimintatulot	141 306	128 000	160 000	25,0 %	162 400	164 836
Toimintamenot	- 219 549	- 203 350	- 157 100	-22,7 %	- 159 457	- 161 848
Toimintakate (Netto)	-78 244	-75 350	2 900	-103,8 %	2 944	2 988

Toiminnan tavoitteet

Strateginen tavoite	Toiminnan tavoite	Toimenpide/mittari
Osaavan, rohkean ja innovatiivisen toimintatavan rakentaminen	Hyötykäyttöaseman lajittelun jatkuva tehostaminen	Henkilökunnan koulutukset ja tiedottaminen huolellisesta lajittelusta, lajitteluohjeiden tarvittava päivitys.
Tasapainoisen talouden ylläpitäminen	Jätehuollon kustannusten minimointi	Jätehuollon kustannusten seuranta
Osaavan, rohkean ja innovatiivisen toimintatavan rakentaminen	Toiminta uuden jätelain vaatimusten mukaiseksi	Jätehuoltomääräysten päivittäminen uuden jätelain vaatimusten mukaiseksi
	Palveluntuottajien kanssa kirjalliset sopimukset	

8.4.6 5600 Vesihuoltolaitos

Tilivelvollinen viranhaltija: Vesihuoltoinsinööri

Toiminta-ajatus

Huolehtii vesi- ja viemäriverkostojen, jätevesipuhdistamon, Tyllijoen vesilaitoksen ja jätevesipumppaamoiden toiminnasta, kunnossapidosta ja rakentamisesta mahdollisimman kustannustehokkaasti turvaten hyvänlaatuisen juomaveden ja ympäristön vähäisen kuormituksen.

Vesihuoltolaitos	TP 2023	TA 2024	TA 2025	MUUTOS%	TS 2026	TS 2027
Toimintatulot	1 103 168	1 134 000	1 321 000	16,5 %	1 340 815	1 360 927
Toimintamenot	- 996 749	- 902 382	- 996 937	10,5 %	-1 011 745	-1 026 776
Toimintakate (Netto)	106 419	231 618	324 063	39,9 %	329 070	334 152

Toiminnan tavoitteet

Strateginen tavoite	Toiminnan tavoite	Toimenpide/mittari
Osaavan, rohkean ja innovatiivisen toimintatavan rakentaminen	Puhdistamo toimii ympäristöluvan mukaisesti	Puhdistamolla havaitut epäkohdat ja puutteet korjataan välittömästi. Puhdistamolla tarpeelliset hankinnat/parannukset tehdään viipymättä
	Hulevesien päätymistä jätevesiviemäriverkostoon vähennetään	Kadunparannusurakoiden yhteydessä saneerataan kustannustehokkaasti vesihuoltoverkkoa
	Vesijohtoverkoston vuotojen pitäminen vähintään nykyisellä tasolla	Toteutetaan viemäriinjojen, kaivojen ja pumppaamoiden saneerausta priorisoimalla ja määrärahojen puitteissa. Aktiivinen seuranta vuotovesien (VJ ja JV) löytämiseksi
	Himaniittiputkia saneerataan sujuttamalla	
Viestinnän kehittäminen	Vesikatkoista ja muista häiriöistä tiedotetaan ennakoidusti, kun mahdollista tai viipymättä	Töiden suunnittelu. Tekstiviestipalvelun käyttö matalalla kynnyksellä.
Tasapainoisen talouden ylläpitäminen	Tuloksen parantaminen	Taksojen päivittäminen, kulujen minimoiminen. Kulujen siirto niille kuuluville KP:lle ja projekteille.

8.4.7 5700 Liikenneolot

Tilivelvollinen viranhaltija: Tekninen johtaja

Toiminta-ajatus

Osallistutaan joukkoliikenteen seudulliseen kehitystyöhön tukemalla laihialaisten työ- ja opiskelumatkusta-

mista.

Eri matkaketjujen yhteen sovittaminen.

Liikenneolot	TP 2023	TA 2024	TA 2025	MUUTOS%	TS 2026	TS 2027
Toimintatulot	0	0	0	0,0 %	0	0
Toimintamenot	-55 327	-60 000	-68 000	13,3 %	-69 020	-70 055
Toimintakate (Netto)	-55 327	-60 000	-68 000	13,3 %	-69 020	-70 055

Toiminnan tavoitteet

Strateginen tavoite	Toiminnan tavoite	Toimenpide/mittari
Saavutettavuuden kehittäminen	Kehittää yhteistyössä ELY-keskuksen ja alueen kuntien kanssa alueellista työmatkaliikennettä	Erilaisten hanketukien hakemista tehostetaan. Osallistutaan Vaasan ja Kyrönmaan liikennetyöryhmään sekä Pohjanmaan henkilöliikennetyöryhmään.
	Kehittää liityntäpysäköintiä ja kevyen liikenteen pysäköintiä	

8.4.8 5900 Rakennusvalvonta- ja ympäristötoimi

Esittelijä: Rakennustarkastaja

Toiminta-ajatus

Tuotetaan rakennusvalvonnan ja ympäristötoimen viranomaispalvelut sekä palvelut elinympäristön kehittämiseen, kartoitus- ja mittaustehtäviin, kiinteistön muodostamiseen ja maa-aineslupien valmisteluun mahdollisimman kustannustehokkaasti ja laadukkaasti.

Rakennusvalvonta- ja ympäristötoimi	TP 2023	TA 2024	TA 2025	MUUTOS%	TS 2026	TS 2027
Toimintatulot	-27 257	40 700	40 500	-0,5 %	41 108	41 724
Toimintamenot	- 353 760	- 404 040	- 303 159	-25,0 %	- 307 661	- 312 230
Toimintakate (Netto)	- 381 017	- 363 340	- 262 659	-27,7 %	- 266 553	- 270 506

Toiminnan tavoitteet

Strateginen tavoite	Toiminnan tavoite	Toimenpide/mittari
Osaavan, rohkean ja innovatiivisen toimintatavan rakentaminen	Rakennus- ja ympäristövalvonnan toimintatapojen kehittäminen	Siirtyminen uuden rakentamislain sekä alueidenkäyttölain mukaisiin toimintatapoihin sekä sähköisen arkistoinnin käyttöönotto. Kuntayhteistyön kehittäminen ympäristövalvonnassa.
	Tiedotuksen lisääminen rakennusvalvonnan ja kaavoituksen osalta.	Lakimuutosten tuomien uudistusten tiedottaminen kuntalaisille.
	Kaavoituksessa ketterien ja innovatiivisten toimintatapojen kehittäminen yhdessä kuntalaisten, yritysten ja päättäjien kanssa	Kuntalaisten ja muiden yhteistyötahojen osallistaminen jo kaavoitushankkeiden suunnitteluvaiheessa.
	Vihreän siirtymän hankkeiden mahdollistaminen kaavoituksen keinoin	Kaavoituksen edistymisen seuraaminen.

9. HENKILÖSTÖ

Henkilöstösuunnitelma 2025

Henkilöstö on esitetty 2024 alkaen vakansseittain. Vakanssit otettiin käyttöön, kun saatiin uusi palkka- ja henkilöstöhallinnon järjestelmä. Henkilöstöorganisaatio kuvaa henkilöstön sijoittumista henkilöstöhallinnon näkökulmasta. Palkkamenot kohdennetaan toteutuneen mukaan.

TEHTÄVÄALUE	TA 2024	TA 2025
Hallintopalvelut		
1001 Rahoitus		
1100 Kunnanvaltuusto	1	1
1200 Tarkastuslautakunta		
1300 Kunnanhallitus		
1500 Hallintopalvelut	11	10
1600 Työllisyyspalvelut		
1700 Tilat ja arvo-omaisuus		
1800 Vaalit		
Sivistyspalvelut		
2000 Sivistyslautakunta		
4000 Varhaiskasvatus	77	73
4100 Esiopetus	13	13
4200 Perusopetus	132	112
4300 Toisen asteen koulutus	11	12
4400 Aikuiskoulutus		
Hyvinvointipalvelut		
3000 Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen	1	1
4500 Kirjasto- ja kulttuuripalvelut	5	5
4700 Liikunta- ja ulkoilupalvelut	5,5	5,5
4800 Nuorisopalvelut	3,5	3,5
Tekniset palvelut		
5100 Tekniset palvelut	3	3
5200 Kiinteistöpalvelut	25	45
5300 Kadut ja yleiset alueet	6	6
5400 Puistot ja viheralueet		
5500 Jätehuolto		
5600 Vesihuoltolaitos	4	4
5700 Liikenneolot		
5900 Rakennus- ja ympäristöpalvelut	1	1

Mukana ovat vakinaiset henkilöt 31.12. TA 2025:ssa on huomioitu 295 henkilön palkkakustannukset. Kiinteistöpalvelujen tehtäväalueen nimi tullaan muuttamaan muotoon Tukipalvelut. Ravintopalveluiden työntekijät tulevat siirtymään em. palvelualueella vuoden 2025 aikana.

10. TULOSLASKELMA

	TP 2023	TA 2024	TA 2025	Ero%	TS 2026	TS 2027
TOIMINTATUOTOT						
MYNTITUOTOT	1 835 643	1 567 900	1 949 400	24,3		
MAKSUTUOTOT	451 387	584 000	483 600	-17,2		
TUET JA AVUSTUKSET	364 674	188 688	227 000	20,3		
MUUT TOIMINTATUOTOT	1 598 571	1 468 212	1 361 462	-7,3		
TOIMINTATUOTOT	4 250 274	3 808 800	4 021 462	5,6	4 085 000	4 150 000
TOIMINTAKULUT						
HENKILÖSTÖKULUT	-15 622 893	-15 900 242	-16 513 925	3,9		
PALKAT JA PALKKIOT	-12 600 613	-12 852 400	-13 468 900	4,8		
HENKILÖSMUKULUT	-3 022 280	-3 047 842	-3 045 025	-0,1		
ELÄKEKULUT	-2 607 013	-2 664 942	-2 626 025	-1,5		
MUUT HENKILÖSMUKULUT	-415 267	-382 900	-419 000	9,4		
PALVELUJEN OSTOT	-5 345 558	-4 892 301	-5 949 627	21,6		
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-2 612 076	-2 554 055	-2 437 339	-4,6		
AVUSTUKSET	-728 812	-903 000	-751 500	-16,8		
MUUT TOIMINTAKULUT	-1 072 324	-1 209 202	-999 434	-17,3		
TOIMINTAKULUT	-25 381 665	-25 458 800	-26 651 825	4,7	-26 650 000	-26 916 500
TOIMINTAKATE	-21 131 390	-21 650 000	-22 630 363	4,5	-22 565 000	-22 766 500
VEROTULOT	18 911 801	18 650 000	19 574 000	5,0	20 830 000	22 385 000
VALTIONOSUUDET	5 678 663	4 513 400	4 547 000	0,7	4 600 000	4 650 000
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT						
KORKOTUOTOT	68 570	7 600	0	-100,0	0	0
MUUT RAHOITUSTUOTOT	166 947	20 000	67 000	235,0	67 000	67 000
KORKOKULUT	-723 725	-724 000	-802 000	10,8	-802 000	-802 000
MUUT RAHOITUSKULUT	-72 195	-2 000	-850	-57,5	0	0
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-560 403	-698 400	-735 850	5,4	-735 000	-735 000
VUOSIKATE	2 898 671	815 000	754 787	-7,4	2 130 000	3 533 500
POISTOT JA ARVONALENTUMISET						
SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT	-2 192 140	-2 150 000	-2 171 250	1,0	-2 100 000	-2 100 000
ARVONALENTUMISET	0	-1 100 000	0	-100,0	0	0
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-2 192 140	-3 250 000	-2 171 250	-33,2	-2 100 000	-2 100 000
TILIKAUDEN TULOS	706 532	-2 435 000	-1 416 463	-41,8	30 000	1 433 500
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	706 532	-2 435 000	-1 416 463	-41,8	30 000	1 433 500

11. RAHOITUSLASKELMA

	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Varsinainen toiminta ja investoinnit					
TULORAHOITUS					
Vuosikate	2 899 000	815 000	754 787	2 130 000	3 533 500
Satunnaiset erät	0	0	0	0	0
Tulorahoituksen korjauserät	0	0	0	0	0
INVESTOINNIT					
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-1 788 000	-2 377 450	-2 008 000	-2 008 000	-2 008 000
Rahoitusosuudet inv.menoihin	51 000	50 000	50 000	50 000	50 000
Käyttöomaisuuden myyntitulot	0	0	0	0	0
VAR. TOIMINTA JA INVESTOINNIT	1 162 000	-1 512 450	-1 203 213	172 000	1 575 500
Rahoitustoiminta					
ANTOLAINAUKSEN MUUTOKSET					
Antolainasaamisten lisäys	0	0	0	0	0
Antolainasaamisten vähennys	68 000	98 000	98 000	98 000	98 000
LAINAKANNAN MUUTOKSET					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	3 300 000	8 000 000	8 000 000	4 500 000	3 000 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2 653 000	-2 530 000	-3 300 000	-4 500 000	-4 200 000
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-400 000	-4 000 000	-3 500 000		
Oman pääoman muutokset					
Muut maksuvalmiuden muutokset	-2 862 000	0	0	0	0
RAHOITUSTOIMINTA	-2 547 000	1 568 000	1 298 000	98 000	-1 102 000
VAIKUTUS MAKSUVALMIUTEEN	-1 385 000	55 550	94 787	270 000	473 500

12. INVESTOINNIT 2025-2027

Investoinnit on esitetty nettomääräisinä.

12.1 Kunnanhallitus

	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Maa-alueet (sitovuustaso)	100 000	100 000	100 000
Muut hankinnat (asianhallintajärjestelmä)	150 000		

12.2 Hyvinvointilautakunta

	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Liikuntapaikkojen rakentaminen (sitovuustaso)	130 000	130 000	130 000

12.3 Tekninen lautakunta

Talonrakennus

	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Talonrakennus (sitovuustaso)	373 000	479 000	335 000

12.3.1 Kunnallistekniikka

	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Katujen rakentaminen (sitovuustaso)	430 000	1 110 000	1 690 000

	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Puistojen ja yleisten alueiden rakentaminen (sitovuustaso)	50 000	50 000	50 000

	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Katujen päällystys (sitovuustaso)	230 000	60 000	40 000

	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Tievalaistus (sitovuustaso)	20 000	20 000	20 000

	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Vesilaitoksen rakentamiskohteet (sitovuustaso)	75 000	130 000	30 000

	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Viemärlaitoksen rakentamiskohteet (sitovuustaso)	175 000	285 000	55 000

12.3.2 Erillishankkeet

Erillishankkeissa sitovuustaso on projektikohtainen.

	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Erillishankkeet	225 000	490 000	420 000
Yksityisteiden parantaminen*		100 000	100 000
Siltojen peruskorjaus*		60 000	60 000
Alempiasteiset tiet*		100 000	100 000
Jakkulan kentän täydennysinvestointi	25 000		
Hulevesijärjestelmä	30 000	30 000	30 000
Yksityisteiden ojat	30 000	20 000	20 000
Katai vihannes tontin siivous	30 000		
Kadut ja klv. halkemien juotos ja ajomerkintöjen uusiminen	40 000	40 000	40 000
Kelaleikkuri		50 000	
Moottorikelkka		20 000	
Ennalta arvaamattomat investoinnit	70 000	70 000	70 000
*=vaatii valtioapuosuuden			

12.4 Kunnan investoinnit yhteensä

	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Kunta yhteensä:	1 958 000	2 854 000	2 760 000

13. INVESTOINTIKOhteet 2025-2027

13.1 Hyvinvointilautakunnan investointikohteet			
	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Keskustan kuntorata-alueen kunnostus	X		
Luontopolut, pitkospuut, opasteet, laavut	X	X	X
Pumptrack + liikennepuisto		X	

13.2 Teknisen lautakunnan investointikohteet			
13.2.1 Talonrakennus	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Uimahalli: PK-saneeraus	X		
Monitoimitalo: Lattiapinnoitteen ja rakenteiden kunnostus	X		
Kirkonkylän koulu: Lv-saneeraus	X		
Kirkonkylän koulu: Sähkösaaneerauksen suunnittelu	X		
Kylänpään koulu: Käyttövesijohtojen uusiminen	X		
Perälän koulu: Ikkunoiden uusiminen	X		
Yläkoulu: Keittiön jäähdytys ja ruokasalin ilmanjako	X		
Yhteisinvestointi: Kameravalvonnan yhtenäistäminen ja parantaminen	X		
Yhteisinvestointi: Ennalta arvaamattomat investoinnit	X	X	X
Oravametsän pk: Ulkorakennuksen vesikaton uusiminen		X	
Uimahalli: Ilmanvaihdon saneeraus		X	
Uimahalli: Altaiden valaistuksen uusinta		X	
Uimahalli: Lämmönjaon saneeraus		X	
Kirkonkylän koulu: Julkisivujen kunnostus		X	
Perälän koulu: Lämmönjaon saneeraus		X	
Perälän koulu: Keskusradion uusiminen		X	
Perälän koulu: Sähkösaaneerauksen suunnittelu		X	
Perälän koulu: Vesikaton huoltomaalaus		X	
Yläkoulu: Sähkösaaneerauksen suunnittelu		X	
Yläkoulu: A-osan jakoseinäwc:iden muutos		X	
Lukio: Sähkösaaneerauksen suunnittelu		X	
Yhteisinvestointi: LVIS- ja kiinteistöautomaation kuntoarviot		X	
Oravametsän pk: Tunnelitiskikone			X
Isonkylän koulu: Sähkösaaneerauksen suunnittelu			X
Isonkylän koulu: Sähkösaaneerauksen suunnittelu			X
Isonkylän koulu: Liikuntasalin iv+rau-saneeraus			X
Isonkylän koulu: Liikuntasalin perusmuurin kunnostus			X
Kirkonkylän koulu: Pihasuunnitelman toteutus			X
Kirkonkylän koulu: 2-3. kerroksen vinylilattioiden uusiminen			X
Kirkonkylän koulu: Julkisivujen kunnostus			X

Perälän koulu: Asfaltoinnin uusiminen			X
Yläkoulu: Sekoittava pata 200 l			X

13.2.2 Katujen rakentaminen	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Edellisvuonna rakennettujen viimeistely	X	X	X
Vanhojen kaava-alueiden täyd.rak.	X	X	X
Vallinmäentien parantaminen väli Ampujantie - Virkalantie	X		
Katujen perusparannus (kohteet erill. ohjelman muk.)	X	X	X
Rudontien jk+pp -tie, n. 2,3 km	X		
Hulmin alue (tonttien kysynnän mukaan)	X		
Santaloukontien jk+pp, n. 1,3 km		X	
Rudontien jk+pp -tie, n. 2,3 km		X	
Långominnentie (Kauppatie-Rudontie)			X
Vaalilan alue (Mäntymäki), II vaiheet			X

13.2.3 Katujen päällystys	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Kk koulun silta jk+pp-tie (Kostintien jatke)	X		
Kirstantie väli rautatie-Pentintie	X		
Härkäluhdantie	X		
Kuusistonkuja	X		
Hessankujan kv-liik.väylä	X		
Teollisuustie	X		
Länsitien perusparannus	X		
Pentintie		X	
Skotintie		X	
Kirstantie KLV-Pentintielle			X
Katajahaantie			X

13.2.4 Vesilaitoksen rakentamiskohteet	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Verkostoon liitt. ja täyd.rak	X	X	X
Verkoston ja kaivojen saneeraus	X	X	
Pumppaamojen saneeraus, Erill. Ohjelma	X	X	X
Puhdistamon saneeraus	X	X	
Johtosiirrot	X	X	X
Vaalilan alue (Mäntymäki) II vaihe		X	

13.2.5 Viemärlaitoksen rakentamiskohteet	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Verkostoon liitt. ja täyd.rak	X		X
Verkoston ja kaivojen saneeraus	X		
Pumppaamojen saneeraus, Erill. Ohjelma	X		X
Puhdistamon saneeraus	X		
Johtosiirrot	X		X
Vaalilan alue (Mäntymäki) II vaihe		X	